МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО свет

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай областнойн Грозненски городскойн комитетий а Нохч-ГIалгIай АССР Лаххехьарча Совета а орган
Орган Чечено-Ингушского областного, Грозненского городского комитетов Коммунистической партии Советского Союза и Верховного Совета Чечено-Ингушской АССР

№ 104 (2625) | Ера, 28 декабрь, 1961 шу. | Мах 2 кеп.

АРАДУВЛ 1923-ча шера денз

ЙОККХА КОТАЛО

КПСС XXII съезда решенеш кхоачашъеш «Горскнефта» мехкдаьтта управлене болхлой коллективо 26 декабре, ханал 5 ди хьалха, кхоачашъяьй мехкдаьтта даккха йоагIа семилетка кхоалагIча шера план, хIаьта попутни газ яккхара план — 17 ноябре.

Из котало яьккхай 150 организационно-технически геологически мероприятеш чакхъяхар, болх беш йолча скважинай болх тоабар, скважинашта сульфанолаца обработка яр, мехкдаьтта доаллача кIийлен тIа цементаж яр, скважинай технологически режим хувцар бахьан долаш.

Укх шера 11 бетта соахка цу хана даькхачул 26 процент дукхагIа даькхад коача доагор.

Эксплуатаце шоллагIа методаш юкъейоалаяр бахьан долаш кхы тIа а итташ эзараш тоннаш «IаьржА дошув» даькхад. Цу методах доаккхача мехкдаьттага кIезигагIа мах дIабода

25 эзар сом пайда луш йола 150 гаргга рационализаторски предложени производствана юкъейоалаяьй.

Скважинашта еча ремонташта юкъера ха йIаьхъяьй. Мехкдаьтта даккхара къахьегама овсарле лакхъяра план тIехкхоачашъяьй, мехкдаьттаи газеи тоннага дIадодар 3,8 процент лохдаьд, из бахьан долаш планал совгIа 20 эзар сом кходаьд.

Беседин начальник волча диспетчерски служба болхлой коллективо паччахьалкхенна 50 эзар сом совгIа ахча кходаьд.

Электромонтажни цеха болхлоша мехкдаьтта хьаозаши мехкдаьтта тIоанашта юкъе хий чудохийташи ах миллион киловатт-сахьат гаргга электроэнерги кхояьй.

Къахьегама хьокхам тел мехкдаьтта доаккхача операторaша коммуниста Бычкова, С. Дукаева, подготовительни бригада болхлочо Ш. Хачукаева, скважинашта лаьтта кIалха ремонт еча мастера, коммуниста Хрусталева, кхы дуккхачар а.

МагIалбикеи Правобережнеи промысловикашца социалистически яхье а баха, парте XXII съезда решенеш кхоачашъе, мехкдаьттеи гази дукхагIа а дарегIа а даккха тIагIертта къовсам лоаттабу «Горскнефта» мехкдаьттахоша.

ХАННАХЬА ТОАЕ
юртбоахама техника

Парте XXII съездо юрта боахама къахьегамхошта хьалхашка оттадаь IалаьмАте доккхий дехкараш толамца кхоачашдара боккха лоархIам болаш да еррига юртбоахама техника ханнахьа а дика а тоаяь яккхар.

Опыто гойт юртбоахама балхаш тайп-тайпарча дикача машинашца дича, йолаш йола техника дика тоайича къахьегама овсарле лакхлулга, хьайоаккхача продукцега дIабода мах лохлулга, хьегаш дола къа аттагIа хулга, хIаьта агротехнико маяххара лоацача хана лаьтташ кIоаргагIа аха, ялаташ дIаде, уж чу да дикагIа вIаштIехьдалга, цунца дIайийнача ерригача культурай хьувкъам лакхлулга.

Укх шера кхашка даьча балхашта шерра механизаци яро торо хилийтар дуккхача лаьтташка хьажкIаши гIдуаргаши квадратно-гнездовой хьисапе дIае, пропашни культураш дIайийнача кхашка механизмашца гIулакх де, дIадийна, дерригаш а хIана дац аьнна, ялаташ ханнахьа чуийца дахарца паччахьалкхенна планал совгIа цхьа миллион пунт гаргга ялат дIадала.

Дерригача балхашта механизаци яр чIоаггIа пайдане долга хьахьекхад «Джалка» яхача совхозерча нов. Джамалаевен «Лермонтовский» совхозерча нов. Чагаевеи кулгалдеча механизированни звеноша шоашкарча шишша бIаь гектар долча лаьтташкара, хIара гектара тIара 65—70 центнер хьажкIаш чуяро. ХIаьта кхы а дукхагIа долча лаьтта хьажкIаш дика хьувкъаяьй «Красноармейский» яхача совхоза Кагерманов Оалхазара кулгалдеча бригаде. Цул совгIа, механизированни звеноша даьча балхий къахьегама овсарле дуккха а лакхагIа я кхыча звеношка даьча балхийчул, цар цхьан центнерага дIабода мах а дуккха кIезигагIа ба.

ТIадоагIача шера юртбоахама балхаш толамца кхоачашдар керттерча даькъа юрта боахама еррига техника ханнахьа а дика а тоаяь яккхарах тийша да. Из кхета а деш трактораш тоаяра йиълагIча квартала план 20-ча декабре кхоачашъяьй МагIалбика зона механизатораша, цу хьакъехьа дикка толамаш даьхад Шелковской, Шаьла, Гудермеса районий а цхьадолча кхыча боахамий а механизатораша.

Цхьабакъда, из ишта дале а трактораш тоаяра балхаш соахкарчул а вогIа лел укх шера. Соахка трактораш тоаяра план 20-ча декабре еррига республике 83 процент кхоачашъяь хиннаяле укх шера 65 процент мара яьяц. Уж балхаш кхоачашдара республике къаьстта чIоагIа тIехьатетт Советски, Ножай-Юрта, Наьсарен, Первомайски, Ведана районаша, Совнархоза совхозаша.

Цу районаша ханнахьа юртбоахама машинаш лертIа тоа ца яр бахьан долаш укх шера ялаташ дIадера, уж чу дара балхаш а гайна дир, зябь ахара планаш ахаш а кхоачашъянзар, хIаьта Наьсарен районо дукха хьажкIаши коартолаши лай кIал яхийтар.

Эсала лел республике комбайнаш, жаткаш, косилкаш, квадратно-гнездовой хьисапе ялаташ дIадув сеялкаш, иштта кхыйола тIехьаювза инвентарь тоаяра балхаш а. Цхьадолча боахамашка догIои лайвои йошаеш, малхо йокъаеш талхаш латт тайп-тайпара машинаш. Масала, «Назрановский» совхоза Пхьилекъонгий - Юрта отделене кхашка лай кIал латташ кораьй комбайн.

Юртбоахама техника тоаяра балхаш цхьайолча районашка, колхозашка, совхозашка цу тайпара во лелара керттера бахьанаш да цар кулгалхоша уж балхаш лертIа планаца вIашагI ца дохкар, машинаш тоаеча мастерскешка из болх толамца кхоачашбара хила деза хьал, кхоачамболлаш машинаш тоаяра эша деталаш, средстваш ца хилар, къахьегама дисциплина эсала хилар, беррига а механизатораш техника тоаяра кийч ца бар, юкъе ца озар, техника тоаеча бригадашта, механизатораша юкъе шерра социалистически яхь ца йоаржаяр, кхетама болх эсала лелабар, иштта кхыдараш.

Из болх во лелара бехке ба цу районашта, колхозашта, совхозашта техника тоаяра эшар фу да а хьожаш, царна бокъонца доагIаш дола новкъостал ца ду совхозий треста «Сельхозтехника» объединене кулгалхой. Цар ханнахьа юртбоахама техника тоаеш боахкарашта хиланза яргйоаца деталаш, средстваш яла еза, кхоачамболлаш дика кийчбаь механизатораш боацача уж кийчбаь а кхычахьара бахийта а новкъостал де деза, моттигашкарча механизатораша ца ховр дIахьеха деза и. кх. дI.

БIаьстан балхаш дIадоладара хIанззехьа кийчо е еза. Юхейисача хана еррига юртбоахама техника ханнахьа дика тоаяь яккхара партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацеша шоай беррига теркам тIабахийта беза балха юкъера деррига кхоачамбоацараш дIадахара, механизатораша юкъе шерра социалистически яхь йоаржаяра, кхетама болх лакхбара, дисциплина чIоагIъяра. Механизаторий балха юкъе яхьа еза балха толамаш лакхдеш йола формаш, дикагIбарий методаш, «Тахан дикагIбаранта карагIдаьннар, кхоана еррига коллектива карагIдала деза» яха серпуховций болам. Опыт, говзал дукхагIа яраша новкъостал де деза тIехьабисаранта. Шоаш беча балхаца механизаторий хьинар айдеш хьокхам бала беза коммунисташа, комсомольцаша.

Юртбоахама техника толамца тоаяра чIоаггIа новкъостал дерг, да механизатораша болх бе йIайха моттигаш, дIайха даа хIама IалашдарО, царна доагIар ханнахьа дIадаларо, цу тайппара кхы царна эшача гIулакхашка хьажаро.

ХIанз, Iана хана еррига юртбоахама техника тоаярал боккхагIа лоархIам болаш хIама дац юрта боахама къахьегамхошта хьалхашка шишша бIаь гектар долча лаьтташкара, хIара гектара тIара 65—70 центнер хьажкIаш чуяро. ХIаьта кхы а дукхагIа долча лаьтта хьажкIаш дика хьувкъаяьй «Красноармейский» яхача совхоза Кагерманов Оалхазара кулгалдеча бригаде. Цул совгIа, механизированни звеноша даьча балхий къахьегама овсарле дуккха а лакхагIа я кхыча звеношка даьча балхийчул, цар цхьан центнерага дIабода мах а дуккха кIезигагIа ба.

ТIадоагIача шера юртбоахама балхаш толамца кхоачашдар керттерча даькъа юрта боахама еррига техника ханнахьа а дика а тоаяь яккхарах тийша да. Из кхета а деш трактораш тоаяра йиълагIча квартала план 20-ча декабре кхоачашъяьй МагIалбика зона механизатораша, цу хьакъехьа дикка толамаш даьхад Шелковской, Шаьла, Гудермеса районий а цхьадолча кхыча боахамий а механизатораша.

Цхьабакъда, из ишта дале а трактораш тоаяра балхаш соахкарчул а вогIа лел укх шера. Соахка трактораш тоаяра план 20-ча декабре еррига республике 83 процент кхоачашъяь хиннаяле укх шера 65 процент мара яьяц. Уж балхаш кхоачашдара республике къаьстта чIоагIа тIехьатетт Советски, Ножай-Юрта, Наьсарен, Первомайски, Ведана районаша, Совнархоза совхозаша.

Цу районаша ханнахьа юртбоахама машинаш лертIа тоа ца яр бахьан долаш укх шера ялаташ дIадера, уж чу дара балхаш а гайна дир, зябь ахара планаш ахаш а кхоачашъянзар, хIаьта Наьсарен районо дукха хьажкIаши коартолаши лай кIал яхийтар.

Эсала лел республике комбайнаш, жаткаш, косилкаш.

К. Ясуи
Н. С. Хрущева тIаэцар

26 декабре СССР Министрий Совета Председателе Н. С. Хрущева Кремле тIаийцар атомнии водороднии герз дIадаккхара тIехьа къовсам лоаттабеча Японски совета председатель, дунен халкъашта юкъерча машара Ленински преме лауреат профессор Каору Ясуи.

ДоттагIал тIехь къамаьл деча хана дийцар термоядерни тIом дIабаккха торонаш хилара хьакъехьара а цунца дувзаденна массане а цIендаь герз дIадаккхара тIехьа халкъаша лоаттабеча къовсама лоархIама хьакъехьара а дешаш.

Н. С. Хрущева аьлар, машара тIехьарча болама аьттув хилийтара эшар да из болам наха дукхагIа хьаллоацаш хилар. Н. С. Хрущевна хетар дизза бакъдир профессора К. Ясуи.

Атомнии водороднии герз дIадаккхара тIехьа къовсам лоаттабеча Японски советагара Н. С. Хрущевна альбом делар профессора К. Ясуи. Альбома тIа дувц Хиросимеи Нагасакеи чукхайса американски бомбаш лелхарах хиннараш. СовгIат даларах чIоаггIа баркал аьлар Н. С. Хрущева.

(ТАСС).

ТАСС-а хоам бу

1961-ча шера заданел совгIа кхы тIа а эзараш тонн дикагIа долча болата еннай Новолипецки завода электрометаллургаша. 20 декабре кхоачашъяь бьннаб уж семилетка кхоалагIча шера план.

* * *

Ханал 11 ди хьалхагIа кхоачашъяьй Косогорски металлургически завода доменщикаша шера йола программа. Керда производственни мощносташ болх бе ца йолайолийташ шера 17 процент гаргга дукхагIа арахийцад чон.

* * *

Дукха чкъаьрий лийцед Даьхенна Гурьевски области Шевченковски районерча чкъаьрий лувцараша. Шера заданел совгIа 48 эзар центнер Каспийски форда чура чкъаьрий лийцад. Ер шу чакхдалалехьа кхы а 15 эзар центнер чкъаьрий лургда паччахьалкхенна.

Идеологически балха дешашта йола ЕРРИГСОЮЗНИ СОВЕЩАНИ

25 декабре Йоккхача Кремлевски Дворецерча заседанеш хулача зале хьайийлар идеологически балха дешашта йола Ерригсоюзни совещани.

Совещане дакъа лоацараша безаме тIаийцар президиуме гучабаьнна новкъостий Ф. Р. Козлов, А. Н. Косыгин, А. И. Микоян, М. А. Суслов, Н. С. Хрущев, Н. М. Шверник, В. В. Гришин, П. Н. Демичев, Л. Ф. Ильичев, Б. Н. Пономарев, А. Н. Шелепин.

Совещани ше хьаеллаш, КПСС Центральни Комитета Хьалхарча секретара новкъоста **Н. С. Хрущева** аьлар, идеологически балха дешашта йола Ерригсоюзни совещани парте Центральни Комитето вIашагIтехай КПСС XXII-ча съезда решенешцен парте кердача Программацен дувзаденна идеологе хьакъехьара дехкараш дувцар духьа.

Совещане балхаца дакъа лоацаш ва моттигашкарча партийни организацешкара 1300 саги центральни учрежденешкара 1400 гаргга болхлои. Укхаза дакъа лоацаш ба, йоах Н. С. Хрущева; дуккха эзараш болча идеологически болхлой викалаш — идеологически балха дешаш леладеш бола союзни республикай компартей Центральни Комитетий, крайкомий, обкомий секретараш, пропагандаи агитацеи, Iилма, культура отделий заведующеш, лекторски группай кулгалхой, моттигашкарчеи центральнии газетий, журналий, издательствай редактораш, Iилма, литература, искусства деятелаш, радион телевиденеи, лакхерчеи юкъерчеи школа, культурно-просветительни учрежденей болхлой, мугIарегIара пропагандисташи агитатораши.

Еррамо йоккха а дуккхача наха хьалхара викалаш тIаболаш а йола идеологически дешай хьакъехьара совещани духхьашха вIашагIтохаш я. Н. С. Хрущева белгалдоаккх, КПСС Центральни Комитето цун боккха лоархIам беш хилар а цун болх толаме чакхбалар цунна ловш хилар а.

«КПСС XXII-гIа съезди парте идеологически балха декхараши» яха доклад яра дош лу КПСС Центральни Комитета секретара **Л. Ф. Ильичевна.**

Ший доклад дIайолаеннача юхьхье нов. Ильичева белгалдаькхар, дунен еррига политически уйла, хIанзара беррига политически идеологическии къовсам Советски Союза Коммунистически парте XXII-ча съезда идеяш йоахкаш хилар. Уж идеяш доллача хIаманна низ кхоачаш я уж нийса йоландаь, бIаьш миллионаш болча къахьегама наьха уйлаши хьашташи цар хьахьокхандаь, «Коммунистически парте Манифестагара» хIанзарча заман коммунистически манифест аьнна нийсеи бакъахьеи цIи яькхха йолча КПСС кердача Программага кхаччалца бола революционни къовсама сийлахь-боккха никъ цар боагIача тайпара вIашагIбеллан-даь.

Нов. Ильичева доклада тIа белгалду, парте кхоалагIа Программа тIаэцарца XXII-ча съездо общественни прогресса керда зама — духхьал коммунизма принципаш кхоачашъяр духьа лоаттабеча къовсама зама — дIайолаяь хилар. ДегIаахара кердача заман чу еннай Советски Союз, хIаьта цо кIоаргга хувцамаш ду идеологически дар а долаш долча вай вахара дерригача доакъошка. Идеологически балха тIарча болхлошта моллагIа а дIаяхача хана хинначул дуккха доккхагIа декхараш хьалхашка отт. Къахьегамхошта, эггара хьалхагIа къонача тIехьенна а луш, коммунистически кхетам балара дешаш партийни организацей, ерригача советски общественноста балха юкъмоттиге хила деза.

Доклада юкъе дикка моттиг хетаяьй парте ленински никъ котбалара, марксизмана-ленинизмана а вай общественни строяна а хийра йола Сталина культ личност дIайоаккхаш, культ личностах юхедисараш дIадаха хьадда никъ лоацаш XX съездо оттаьча генеральни линена. Дерригача советски халкъо цхьа барт болаш мога а йир, чIоаггIа хьал а лаьцар парте ленински политика. XX съезда политически лини нийса хилар вахаро ше бакъдаьд. Парте шийна дуккхача хана дага даьллар кхоачашдареи керда Программа хьаяреи факто дIахьекхар цун политически никъ вахаро маяххара а низ болаш а хилар, йоах нов. Ильичева. Нагахьа санна экономике, Iилма чухь, культуре хIанзара толамаш даьха децаре, нагахьа санна ленински стиль, керда общество хьалъяра тIехь лоаттабеча революционни къовсама теореи практикаи чухь ленински никъ юхаметтаоттабаь а дегIаболалабаь а бецаре, хIанзарча общественно-Iилма уйланна карагIдаьнна эггара тIех дарцийна чухь дола керда Программа хьае йиш хургъяцар. Партийни вахара ленински нормаш юхаметтаоттаяьчул тIехьагIа парте балха эггара керттера эргало а хинна дIаэттай практикаи теореи йизза йола цхьоагIо, миллионий опыта мах бе хар.

Культ личност зулмане а хилар, партеи вай мехкеи вахара чухь цо харцахьара гIулакх а дир, яхаш белгалдоаккх нов. Ильичева. Кхыметтел культ личност йолча хана а дийна творчески организм а йолаш болх беш яр парти. Цхьанна а культ личностана маганзар хадданза дегIайоагIа советски общество юхатоха, ший керттера низ массаза а миллионаш бола къахьегамхой хинначеи хургболчеи социалистически строя оамал хувца. Цхьанна а культ личностана маганзар революционни мировоззрене чулоацам хувца, сийлахь-воккхача Ленина хьаяьча а революционни хьехам луш хьалкхеяьча а вай парте организационни, политически, теоретически лардаш толхае.

Идейни кхетам балара балха ленински принципаш юхаметтаоттаянза а дегIайоалаянза а ярг ца хиларах дувц нов. Ильичева. Уж принципаш я: лакха коммунистически идейность, моастагIал долча идеологеца машар хург ца хилар, теореи практикеи, дешеи гIулакхеи цхьоагIо хилар, революционни теори творчески юкъейоалаяри — дегIайоалаяри, дуккхача наьха политически образовани, марксистско-ленински кхетам керттера политическии боахамеи декхараш кхоачашделга цар вIаштIехьдаккхарца бувза хар.

Доклада тIа белгалдоаккх, парте керригача идейни вахара лард йола КПСС Программа кIоаргга дIайовзийтар, XXII съезда материалаш дIайовзийтар идеологически балха тIехь керттера хилар. Марксизма-ленинизма теори дегIаяра хIанзарча этапа боарамга кхоачаш, коммунизм хьалъяра хIанзарча хано а дуккхача наьха лакхденнача духовни, идейни хьашташа а маяххара лакхбаь хила беза идеологически болх. Партеи халкъои кхоачашъеча практически планий боарамга кхоачаш а коммунизм хьалъяра керттера декхараш толамца кхоачашделга идеологически Iалашдеш а лакхбаь хила беза идеологически болх.

Ший доклада доккхача даькъ тIа нов. Ильичева хьахьокх, XXII съездо оттадаь коммунизм хьалъяра — коммунизма материально - технически база хьалъяра, коммунистически общественни отношенеш кхояра, керда саг хьалкхевара — кхолха вIашагIкхийтта декхар кхоачашдара бола идеологически балха Iалаьмате боккха лоархIам. Уж керрига декхараш, белгалдоах докладчика, шоайла вIаши бувзам болаш а цаI шоллагIчох доаллаш а да.

ДIахо нов. Ильичева чIоаггIа теркам тIабахийта коммунизм бахьан хьинаре къовсам лоаттабераш хьалхебара дешаш а дийца, белгалдаькхар чIоаггIа уйла тIа а яхийта кхо никъ белгалбича бакъахьа хургхилар: цкъа-дале, Iилман, марксистко - ленински мировоззрени кхеяр; шозлагIа-дале, коммунистически морала уйланца нах хьалкхебар; кхозлагIа-дале, буржуазни идеологена духьала къовсам лоаттабар. Докладчика белгалдаькхар, уж декхараш кхоачашдеш, идеологически фронте оборона ца а лувцаш идеологически болхлой тIагIертта къовсам лоаттабе парте тIахьехаш хилар.

Цул тIехьагIа Л. Ф. Ильичева дувц, идеологически балха еррига формаши средстваши оарцагIъяха а эргаяьха тоае а езаш хилар. Парте хьаяьй наха идейни влияни яра, царна коммунистически кхетам балара вIаштIехьъяьккха системеи пайданегIа йола средстваши. Парте идеологически балха лард я наьха политически образовани. Ши-кхо шу хьалха а теори, политика, парте истори вIаштIехьдаькхха Iомадеш пхи-ялх миллион саг мара вацар. ХIанз ткъо миллион совгIа болча наха Iомаю марксизм-ленинизм, царех аханел совгIа бараш — парте боацараш а болаш. Политически дешара керттерадар да, дIахо йодача хана а политически дешареи вахареи бувзам чIоагIбара, политически дешар доаржадара, цунах пайда балара, творчески самостоятельнии, хьалхарча аргIагIа, дешара семинарскии формаш дегIайоалаяра чIоаггIа курс лелаяр.

Докладчика дувц политическии Iилмайи хьехамаш доаржадеча Ерригсоюзни общества, культурно - просветительни учрежденей балхах, агитационно-массови болх чIоагIбарах, кепа йоазон балха лоархIамерча лостамех. Цо белгалдоаккх, кепа йоазон декхар беррига низаца, ерригача ший талантаца, кхетамца, партийни хьисапе, халкъаца цхьана коммунизм хьалъяра Программа кхоачашъяра тIехьа къовсам лоаттабарца латташ хилар.

Доклада тIара дикка йоккха моттиг хетаяьй коммунистически мировоззрении моральн кхеяра даькъе тIа-тIа дукхагIа хулаш латтача литератураи искусстваи лоархIама. Художественни образаш нийсеи хозеи хьахьокхарца саг шоашта тIехьа а воаккхаш, дикагIа ваха меттел, дикагIа хила а цун безам а болийташ, шоай специфически средствашца кхоачашде дезаш я уж коммунистически кхетам балара декхараш.

Белггала исторически лоархIам болаш декхараш да XXII-ча съездо партенеи халкъаи хьалхашка оттадьраш, йоах Л. Ф. Ильичева ший къамаьл чакхдоалаш. Уж кхоачашдара дукха къахьега, хьинар тIадахийта, дисциплина дуккхагIа хилийта, барт, сакхетам хила дезаргда. Парте дIадехараш кхоачашдуларгдолаш, хургдар дика гуш а денна вахар чухь нийслуча хаттарашта жоп дала ховш а, наха юкъе кхетамца а цIенхаштта а идейни болх беш, сийлахь-доккхача коммунизм хьалъяра гIулакха юкъе шийгара дакъа лаца дезаш да вай — идеологически фронта болхлой.

МОСКВА, 26 декабрь. (ТАСС). Тахан Москве Йоккхача Кремлевски Дворецe дIахо болх беш я идеологически балха дешашта йола Ерригсоюзни совещани. «КПСС XXII-гIа съезди идеологически балха декхараши» яхаш КПСС ЦК секретара Л. Ф. Ильичева яь доклад ювца болабелар совещане дакъа лоацараш.

Iуйрийнарча заседане къамаьл дир парте Московски городской комитета секретара Н. Г. Егоричева, кинорежиссера С. А. Герасимова, Украина КП ЦК секретара А. Д. Скаба, колхоза библиотекара Л. Я. Немцу, писательница Г. И. Серебряковас, кхычар. Къахьегамхошта коммунистически кхетам балара гIулакх тоадарца дувзаденна дуккха лоархIамера дешаш гIоттадир цар, КПСС XXII-ча съезда материалашта пропаганда яра опыт йийцар.

ТАСС.

Денна дош кхоачашдаьд

ЧIоагIа къахьийгад семилетка кхоалагIча шера Каргалински района «Октября 12 шу» яхача колхоза хьайбаш леладераша. КПСС XXII-ча съезда сийна яхье а баьнна, доккхий толамаш даьхад цар.

Толамца къахьийгад шурийтоварни ферма коллективо. Паччахьалкхенга шура йохкара шера план 20-ча декабре кхоачашъяьй, планах 4100 центнер шура йохка езача 4173 центнер а йохкаш. 1960 шера ехкачул 255 центнер дуккхагIа хул из. Уж толамаш доахаш хьинаре къахьийгад дояркаша Н. Джамамбаевас, А. Шныркос, А. Глазовас, П. Нургалиевас, кхыбараша а. Шоаш лелабеча хIара Iаттагара 2200—2600 килограмм шура яьккхай царех хIаране.

Паччахьалкхенга дулх дохкара план а ханал хьалха кхоачашъяьй колхозо, планах 2220 центнер дулх дохка дезача 2226 центнер а дохкаш. Къаьстта чIоагIа къахьийгад бежа Iушеи Iаьсий леладерашеи. Царех я шинараш леладеш йола Абдуллаева Капана. Цо леладеча хIара шинарийна деннеи буси 820 грамм дулх тIакхет. Планах 500 грамм дулх тIакхета дезача деннеи буси 700—730 грамм дулх тIакхет Т. Воробьевас, К. Русляковас, А. Казбаевас леладеча Iаьсашта а.

Паччахьалкхенга дулх дохкара план толамца кхоачашъяра хьинаре къахьийгад хIара нанахьакханна тIехьа 19, цкъа яхкача хьакханна тIехьа 10 курск хьалкхеяьча колхоза хьакхарч лелаераша А. Тивиковас, Н. Самохинас, Е. Левченкос, Д. Кузьмина, кхыбараша а.

Шоаш денна дош сийленца кхоачашдаьд коа тIара оалхазараш леладераша Е. Данчеевас, Л. Стефановас, Е. Меркуловас, П. Морозовас, Н. Нукинас. Царех хIаране хIара котамгара 138 фуъ а гулдаьд. Езача Даьхенна дIаденнад 357 эзар фуъ. ДIадахача шера цу ханага кхачалца денначул 102 эзар фуъ дукхагIа хул уж.

Царел тIехьа ца бусаш къахьегаш ба колхоза жа леладераш а. Планах 450 центнер дулх Даьхенна дIадала дезача 473 центнер дIаденнад цар.

Цу колхоза хьайбаш леладераша кхы а доккхагIа толамаш даха лерхI семилетка диълагIча шера. ХIара Iаттагара 2450 килограмм шура яккха, шозза дукхагIа фуаш гулде, чуоттаяь латта 1300 хьакха дIаяла, Iай жа дахкийташ 50 процент дукхагIа жа хилийта лерхI.

П. СЕХИН.

Прибалтийский ГРЭС.

ЭСТОНСКИ ССР. 1965 шера республике йоаккхаш йола электроэнерги, керттерча даькъе Прибалтийски ГРЭС-а мощносташ совъяхара чотах, ялхазза совгIа дукхагIа хургья. ХIанз цига болх беш я низ бола 9 котлоагрегат. Шу чакхдоаллаш ялхлагIа турбогенератор вIашагIъелла яккха а цу тайппара электростанце шоллагIа очередь хьалъяь яккха а лаьрхIад.

Станце болх беш йолча пхе агрегато хIанзале а яьккхай 2,5 миллиард киловатт-сахьат гаргга электроэнерги.

СУРТА ТIА: укх шера станце оттаяь турбогенераторaш.

В. Горбунова сурт. ТАСС фотохроника.

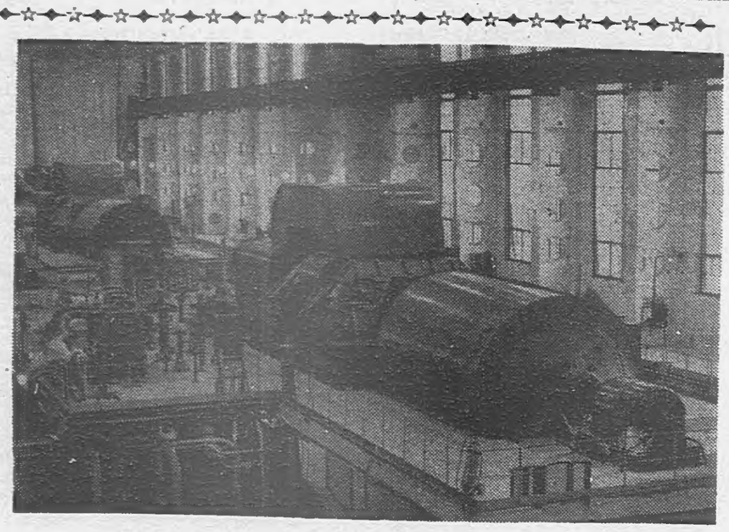

Поволжья юртбоахама болхлой совещани

САРАТОВ, 26 декабрь. (ТАСС). Тахан укхаза ший болх дIахо беш я Астрахански, Волгоградски, Саратовски, Куйбышевски, Ульяновски, Пензенски областийн Татарски АССР-еи юрта боахама болхлой совещани.

Кхашкеи фермашкеи болх беча къахьегамхоша ювц Поволжья юрта боахам дегIаболабара перспективаш, лаьттареи хьайбаехи йоаха продукташ чIоаггIа дукхагIа яхара гIулакхаш белгалдоах.

Совещане балха юкъе дакъа лоацаш ба КПСС ЦК РСФСР Бюро председателе хьалхара заместитель Г. И. Воронов, Российски Федераце Министрий Совета председатель Д. С. Полянский.

Iуйрийнарча заседане эггара хьалха къамаьл дир Пензенски областа «ЦIе байракх» яхача опорно-показательни совхоза директора В. Н. Волоха.

САРАТОВ, 26 декабрь. (ТАСС). Тахан укхаза йистеяьлар Поволжья юрта боахама болхлой совещани.

Сайрийнарча заседане къамаьл дир КПСС ЦК РСФСР Бюро председателе хьалхарча заместителе Г. И. Воронова.

Астрахански, Волгоградски, Саратовски, Куйбышевски, Ульяновски, Пензенски областийн Татарски АССР-еи юрта боахама беррига болхлошка даь кхайкарал тIаийцар совещане дакъа лоацаш хиннараша.

ЧIоаггIа дог гIоздаьнна тIаийцар Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитетага моаршал хоатташ дохьийта письмо.

КЕРТТЕРАДАР—КЪАХЬЕГАМА ОВСАРЛЕ ЛАКХЪЯР

«КЪАХЬЕГАМА ОВСАРЛЕ ПРОМЫШЛЕННОСТЕ ЛАКХЪЯНЗА ЯРГЬЯЦ 10 ШЕРА ЧУХЬ ШОЗЗАНЕЛ ДУКХАГІА, ХІАЬТА 20 ШЕРА ЧУХЬ—ДИАЗЗА—ДИАЗЗА АХАЗЗА. 20 ШУ ДАЬЛЧА СОВЕТСКИ ПРОМЫШЛЕННОСТЕ КЪАХЬЕГАМА ОВСАРЛЕ США-рча ХІАНЗАРЧА КЪАХЬЕГАМА ОВСАРЛЕН БОАРАМАЛ ШОЗЗА ГАРГГА ТІЕХЪЯРГЬЯ, ХІАЬТА ЦХЬАН САХЬАТА ХЬАДЕЧУННА — СССР-е БАЛХА ДИ ЛОАЦДАРЦА ДУВЗАДЕННА — ДУККХА А ДУКХАГІА».

(КПСС Программа тІара).

КПСС Программа тІ[illegible] белгалду, технически про[illegible]с мамогга дукхагІа сих[illegible] дерригача халкъа лоар[illegible]а дола декхар хилар, хІ[illegible]ЛЧа кахьегама овсарле[illegible]елга технически прог[illegible]ипаех, Іилманеи техн[illegible]ерда карагІдаьннараш[illegible]производствана юкъехка[illegible]тийша да, хІаьта къахь[illegible]ама овсарле лакхъяр вай м[illegible]коммунизм котъялара [illegible]ІоагІагІа эша гІулакхдо[illegible]

Коммунистически парте хьалхленца советски халкъо Іалашду цхьанна а капиталистически мехка ца яйзача тайпара чІоагІа къахьегама овсарле лакхъелга. Из лоархІамера декхар кхоачашдара юкъе диккa дакъа лоац Нохч-ГІалгІайчен къахьегамхоша.

Совнархоза чуйоагІача предприятешка къахьегама овсарле цхьа процент лакхйича 4 миллион сома маьха продукци совнагІа арахец.

Семилетка кхаь шера чухь республика промышленностера къахьегама овсарле 13 процент лакхлургьа, из дуккха лакхагІа хул ворхІ шера плано оттаяьча заданеел.

Къахьегама овсарле лакхъяра гІулакха къаьстта доккхий толамаш даьхад промышленноста лоархІамерча доакъошка — мехкдаьттаи химически промышленносте болх беча болхлоша.

Масала, мехкдаьтта доахачеи газовойи промышленносте болх беча цхьан болхлочо дер кхаь шера чухь 60 процентага кхоачаш лакхденнад.

ХІаьта селла боккха толам баккхара къайле малагІа я? Из къайле я, мехкдаьтта доахачеи газовойи промышленноста предприятей коллективаша дуккха мехкдаьтта луш йола керда мелови скважинаш болх бе йолаялийтар, болх беш йолча скважинай къаьнарча фондо мехкдаьтта дукхагІа лургдола гІулакхаш чакхдахар, техникеи технологии балха юкъеккахьар, производствана механизации автоматизации яра хадданза терко яь хилар. Мехкдаьтта дукхагІа хьалтелийтаргдолча прогрессивни способех — скважинашка хий, фо, газ чуахийтара наькъаца тІоанашта искусственни Іоткъам барах, скважинай забсйна реагенташца обработка ярах, хица тІоанаш дохадарах, скважинашта цементаж ярах, кхыярех пайда эцара чотах шера 500 эзар тонн гаргга мехкдаьтта совнагІа доаккхилга Іалашду эксплуатационникаша.

Республика промыслашка чакхдаьккхад электропогружной установкаш оттаеш кийчъяьраш а йолаш йола еррига кІоарганасосни скважинаш диспетчерски телеуправленега йоахилга, хІаьта цо йиш хилийтай гІулакх деш бола дуккха болхлой мукъабаха, эксплуатационникий къахьегама культура лакхъе, промыслай структура аттача якха.

ЛоархІаме гІулакх да «Старогрознефть» НПУ Хаян-Корт яхача районерча тохкама бурув деттача скважинашкара йоагІача цхьан трубопровода чу гІолла мехкдаьттеи гази цхьана дІаухийтилга вІаштІехьдаккхар. Цу гІулакхо йиш хилитай попутни газах бизза пайда эца.

Къаьстта доккхий толамаш даьхад «Малгобекнефтеи» «Старогрознефтеи» мехкдаьтта промыслови управленей коллективаша. Укх шера мехкдаьтта даккхара план 112 процентн газ якхара план 126 процентн кхоачашъяьй «Малгобекнефта» НПУ. Соахка цу ханналца даьккхачунца нийсдича мехкдаьтта 20 процентн газ 80 процентн дукхагІа даьккхад.

Уж толамаш даьхад кердача техникацеи технологецеи балхаш дарах.

Еррига кІоарга-насосни скважинаш 1961 шера диспетчерски телеуправленега яьха яьннай «Малгобекнефта» НПУ. ТІоанашка хийи гази чуахийтар бахьан долаш даьккхад 180 эзар тонн совгІа мехкдаьтта.

Скважинашта лаьтта кІал ремонт еш йола еррига бригадаш йизза Іалашъяьй турбаши штангаши хьахьувзаеши дІатІахьувзаеши йолча механизмашца.

Уж белгалдаь балхаш чакхдахарах къахьегама овсарле лакхъелар, мехкдаьтта даккхарга дІабода мах лохбелар, хІаьта иштта кхыйола технико-экономически показателаш а дикагІа хилар. Масала, цхьан болхлочун къахьегама овсарле планаца нийсйича 112 процент хилар, хІаьта соахка цу хана хиннначул 16 процент лакх а елар.

Къахьегама овсарле лакхъяьй промышленноста вокх доакъой коллективаша а.

Цхьабакъда, къахьегама овсарле лакхъяра оттаяь планаш кхоачашъянза дуккха промышленни предприятеш, гІишлош, кхыметтел промышленноста бІарчча доакъош а да. Масала, укх шера 11 бетта къахьегама овсарле лакхъяра планаш кхоачашъяьяц 50 гаргга йолча предприяте. Царех я Совнархоза чуйоагІа хьу чакхйоахеи гІишлой материалийи Управлени (95%), хьун промышленноста Управлени, промпродтоварий Министерство (98%), бытовой гІулакхаш ду Управлени (91%). Иштта хьал нийсдалара бахьан да, къахьегама овсарле лакхъяра план кхоачаш ца яьча предприятейи промышленноста доакъойи кулгалхоша керда техникеи технологии балха юкъеяхьара, оборудованена модернизаци яра, производствои къахьегами дукхагІа вІаштІехьбаккхара е йоаггІача тайпара уйла ца яр, овсарле йоаца кулгашца хьега къа хІанз а дІа ца а доаккхаш, халагІа йолча балха процессашта эггара хьалха механизаци е езаш дола декхар кхоачаш ца дар.

Къахьегама овсарле лакхъяра боахама, партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацеша, берригача къахьегамхоша социалистически производства чухьара Іалальмате доккхий кхоачамаш оарцагІдоахаш тІагІертта а дуккха а болх бе беза.

Уж тайпа кхоачамаш хІара предприяте долаш да.

Мехкдаьтта доахача, мехкдаьтта чакхдоахача, машинаш еча, промышленноста кхыча доакъой предприятешка укх тІеххьарча ханналца механизации автоматизации еш яц керттера производственни процессаш мара, хІаьта ха дукхагІа йоаеш а кулгашца къа дукхагІа хьегаш а долча гІонна деча балхий е йоаггІача тайпара уйла яц. Цхьадолча керттерча а гІонна деча а балхашта яь ца Іеш, бІарччача участкашта, цехашта, предприятешта комплексни автоматизаци е еза ха хьакхаьчай.

Мехкдаьтта доахача промышленносте керттера уйла тІаяхийта еза бурув деттача процессашта ю телемеханизаци дІахо эргайоахаш тоаяра.

ЦІенхаштта уйла тІаяхийта еза бурув сихагІа тохара, промыслера лоабата боахам овлангара денз тоабара а лоабата маркхал дикагІа хилийтара а, бурув тохачеи скважинашта ремонт ечеи хана хулча спуско-подъемочни операцешта комплексни механизаци яра.

Къахьегама овсарле лакхъяра доккхий кхоачамаш да мехкдаьтта чакхдоахача промышленносте. ДукхагІа йолча мехкдаьтта чакхдоахача заводашка юкъ-юкъера процессаш мара яц механизации автоматизации яь, хІаьта цига я автоматизаци эсала яь, е вІалла а из янза йола участкаш. Тоъам ба, гІонна дола балхаш деш берригача болхлоех 50 процентал совгІа бараш ба, аьлча.

Механизаци янза а кулгашца дукха къахьега дезаш а процессаш я **фильтпрессаш** кокси Іойоассаяр, парафин чуйоттар. установкашта ремонт яра операцеш, и. кх. дІ.

Цу ерригача процессашта механизаци яраи кулгашца деш дола балхаш кІезигдараи нийсса, мехкдаьтта чакхдоахараш декхарийла ба къахьегама овсарле лакхъяра долча цхьаькха кхоачамех а шерра пайда эца, — масала ремонт ца еш установкаша йоаккха ха дукхагІа хилийта, болх беш йолча установкашта реконструкци яра чотах цар низаш совдаха.

Машинаш еча предприятешка къахьегама овсарле лакхъяра бола боккха кхоачам ба оборудованена модернизаци яр. Гучадаьннад станокаштеи машинаштеи модернизаци яра чотах, лоадама мах ца бодаш, цар балха овсарле 20—30 процент, хІаьта цкъаза дукхагІа а лакхъе йиш хилар. Цу кхоачамах пайда эца а хІара оборудованена капитальни ремонт еча хана цунна модернизаци ергйолаш гІулакх вІаштІехьдаккха а деза.

Моттигерча, кхачан, ейгача, хьун, хьу чакхйоахача промышленносте кулгашца дукха болх бе безаш хул товараш дІа-юха кхухьача, тІадувтташ-Іодоахача, складашкара балхаш деча, оборудованена ремонт еча, продукци дика-во миштай хьожача а кхыдола балхаш деча а хана.

Къахьегама овсарле лакхъяр духьа лоаттабеча къовсамера партийни организацей лоархІам геттара боккха ба. Партийни организацей декхар да промышленни предприятей коллективаша къахьегама овсарле лакхъяр духьа лоаттабеча къовсама хьалха оттар.

ДІахо республика экономикеи культуреи айяра план толаме кхоачашъяр духьа партийни, советски, боахама, профсоюзни организацеша дукхагІа хьагучадаха а бизза пайда эца а беза планах лелабеча социалистически боахама кхоачалургдоацаш долча кхоачамех, къахьегамхой творчески инициатива мамогга дегІакхувла, коммунистически къахьегама ударникаши коллективаши дукхагІа хилийта еза.

С. СИНЕЛЬНИКОВ,
КПСС Нохч-ГІалгІай обкома промышленно-транспортни отдела заведующи.

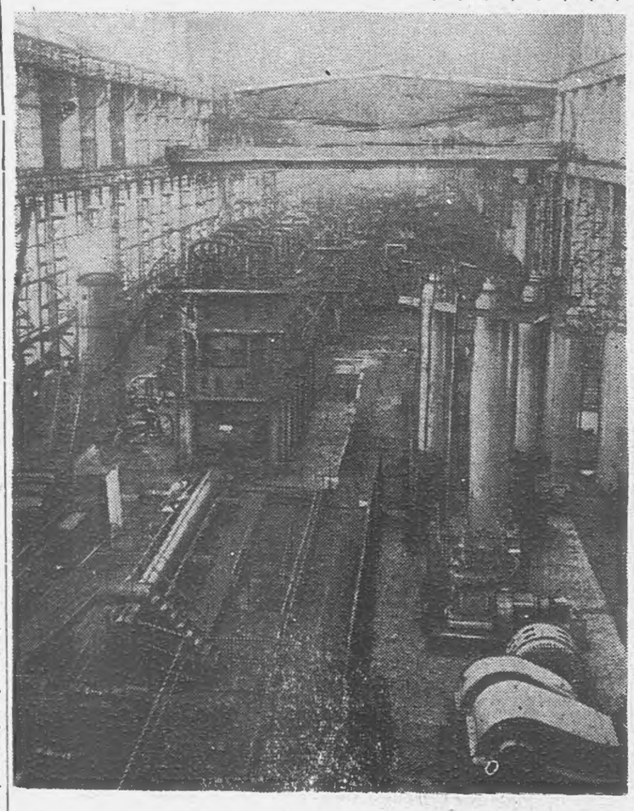

Дукха къахьегам дІабодача дерригача балхашта механизации автоматизации е йиш хургйолаш йолча Даьхен вай ханарча оборудованеца кийчъяь турбаш ю Челябински завод.

Сурта тІа: сваркаца турбаш вІашагІхетта цех.

Э. Евзерихина сурт.
ТАСС фотохроника.

Гудермеса мехкдаьттахой толам

КПСС XXII-ча съезда исторически решенеша дог гІоз а даьккха къахьегаш, Гудермеса мехкдаьттахоша ханал итт ди хьалхагІа, 21-ча декабре, кхоачашъяьй семилетка кхоалагІча шера мехкдаьтта даккхара план.

Геолого-технически мероприятеш чакхъяхарах, газови якорь йолча кІоаргача насосий оборудованеца балхаш дарах, скважинашта гоннахьарча зоне соляной кислота юкъейоалаярах ханал хьалха кхоачашъе йиш хилар мехкдаьтта даккхара план.

Гудермеса мехкдаьтта управлене массадолча доакъошка 200 гаргга рационализаторски предложени производствана юкъейоалаяьй. 125 эзар сом пайда беннаб цар шера, миллиони ворхІ бІаь эзари сахьат электроэнерги кхояьй.

Дика къахьийгад инженер, коммунист Куприянов начальник волча диспетчерско-технически служба болхлошеи специалисташеи. Хьокхаме болх беш ба лаьтта кІалха еча ремонта мастер Хиудиев, мехкдаьтта доаккха операторашь Асбиев Салман, Ахмадов Іумар, Петрученко, кхы дуккха бараш а.

11 бетта мехкдаьтта доаккхача къахьегама овсарле лакхъяра план 0,8 процент тІехкхоачашъяьй, мехкдаьтта даккхарга дІабода мах лохбарах 100 эзар сом ахча кходаьд, планал совгІа мехкдаьтта даккхарах продукцега дІабода мах 15 эзар сом лохбеннаб, промыслашка хозрасчет юкъейоалаярах 25 эзар совгІа сом кходаьд.

Махачкалерча промысловикашца яхье а баха, мехкдаьтта дукхагІа даккхараи цунга дІабода мах лохбараи тІехьа къовсам лоаттабу Гудермеса мехкдаьттахоша.

М. ЛЕВИН.

ПХЕ ШЕРА ЗАДАНЕШ—КХАЬ ШЕРА

Мехкдаьттахошта дикагІа йола оборудовани мара ара ца хецара чІоагІа къахьег «Красный молот» завода машиностроителаша. Вай Советски Союзерча мехкдаьттахошта дІакхахьийтарал совгІа доазол дехьарча мехкдаьттахошта а кхухьийт из оборудовани. Масала, Китайски Халкъа Республикана, Индена, Аргентинана, Іарбий ВІашагІкхийттача Республикана, социалистически лагера мехкашта.

Красномолотовцаша хІанз шоай берригa низ семилетка кхоалагІча шера план кхоачашъяра тІабахийтаб. ДукхагІа бараш 1962 шера чотах къахьегаш ба. Царех ба болата аппаратура цеха токараш ФилатовгІар Григорийи Александри.

20 шу совгІа ха я цар цу заводе болх бу, дика мастераш хиннаб царех. Эггара бехткхамегІа дола балхаш де хьожабу уж. Технически контролер вац хьожаш цар беча балхага.

Вежарашта дика хилар дІадаха шу. Коммунистически къахьегама ударникий цІераш еннай царна. Александр коммунист ва. Парте дІачуваха кийчлуш ва Григорий а. Григоре йоах:

— Семилетка хьалхарча кхаь шера пхе шера заданеш кхоачашъяьй оаха. Тхоай торонашка а хьежа, 1962 шера ворхІ шера план кхоачашъе лаьрхІад.

Шоай заданеш 130 процент кхоачашъю фрезеровщикаша Ермак Николая, Кулаверов Ивана. Шаккхе а коммунистически къахьегама ударникаш ба уж.

КПСС XXII съезд хьаеллачаденошка коммунистически къахьегама ударника цІи еннай инструментальщикий коллектива. Цхьа барт-цхьоагІо йолаш коллектив я из. Дукха болхлой ба цига ворхІ шера заданеш кхоачашъяь. Царех ба цеха парторганизаце секретарь Раков Алексей, болхло Хирнов Николай.

30 шу совгІа ха я строгальщица Фесенко Евгениях цехе болх бу. Цо Іомабаь а Іомабеш а дукха болхлой ба цига.

ХІаране шоай нормаш тІехкхоачашъеш, кердача, 1962 шера накъа болх цу цеха болхлой Гомянин Владимири, Абрамов Вилени.

К. ТИМОФЕЕВ.

СУРТА ТІА: (аьрдехьара аьттехьа) Гомянин Владимири Абрамов Вилени.

И. ПЛИЕВА сурт.

Водителаша яхь лаьцай

Парте XXII съезда решенеш кхоачашъеш шерра социалистически яхь а йоаржаяь болх беш ба МагІалбикерча автобоахама водителаш. Царна юкъе къаьстта дика къахьег грузовой автомашинаш тІарча водителаша. Яхь лаьцарашта юкъе хьалхарча моттиге латт йоккха грузовик лехкаш вола Тогиев Даланбик. МагІалбика мехкдаьттахошта эша мухь кхухьаш гаьнара рейсаш ю цо хІара денна. Укх шера 20-ча декабрга кхаччалца йолча хана итт эзар тонн совгІа мухь бихьаб цо, шера йоагІа план 150 процент кхоачашъяьй, 400 килограмм бензин кходаьд. ХІанз бурув деттача вышка тІа оборудовани кхухьаш ва Даланбик, ший дийнахьара норма 160—180 процент кхоачашъю цо.

Шийгарча самосвала тІа Коттоев Сайдас болх бу 2 шу да. Машина капитальни ремонт е еза ха тІехьяьнна дукха ха я, цхьабакъда, цун машин хІанз а дика болх беш я.

— Капитальни ремонт ялехьа кхы а эзар километр никъ бергба аз сай машинаца, йоах цу дикача водитела. Цо ший машина деш дола гІулакх бІаргадайначо бакъдергда цо иштал пикъ бергхилар. Итт эзар тонн совгІа мухь бихьаб цо ший самосвалаца, бензин кхо а деш.

Болх дика беш ба автобуса водителаш бола, шера йоагІа план 113 процент кхоачашъяь Лебедев Акими 117 процент кхоачашъяь Кумсиев Вахеи. Во болх бац легковой таксей водителаша Даскиев Михаилеи Магулин Иванеи.

В. ТАГУРОВ.

Дог гІоздоахаш йола цифраш

I

ШИ ИТОГ, ШИ ПЕРСПЕКТИВА.

— Капитализми кортамукъара предпринимательствои мегарг хилара тохкамаш деш латт яхаш, къаман промышленникий ассоциацера президента Кеннеде селхан къамаьл деча хана, советски экономика Іалальмате чІоагІа дегІаяра тойташ йола цифраш кепа теха араяьхай Москвас.

Цу дешашца белгалъяьккхай «Нью-Йорк таймс» яхача газето тІадоагІача шера СССР Лакхехьарча Совето тІанйца вай межка халкъа боахам дегІабара плани Паччахьалкхен бюджети. Ала деза, из яздаь газет 40 шу хьалхагІа, шийна дезар хургдолчоа тар а деш «Советски Іаьдал гаргга деношка дохаргда» яхаш 90-зза яздаь газет хилар.

Кхерадала гІулакх долаш кхераденнад американски биржевикийи монополистийи газет. Духхьала кхо шу хьалхагІа, США конгрессо къаьстта цу гІулакха хьожаяьча комиссеи, американски буржуазе экономисташеи, тайп-тайпарча социологашеи советски семилетка реальни а яц, экономика дегІаяра укх бІаь шере Советски Союз ВІашагІкхийттача Штаташта нийс а лургьяц, яхаш шоашта кІезиг-дукха салоІам бора. Кхо шу даьнначул тІехьагІа гучадаьлар, Америка экономика цхьан метте латтача хана советски семилетка кхоачашъярал совгІа тІехкхоачашъеш а хилар.

1959 шерагара 1960 шерага кхаччалца, цхьан сага сих лаьрхІача Советски Союза къаман доход 124 процент лакхъеннай, США — 14, Англе—20, Франце — 41 процент мара ца еннача. 1945-ча шерагара 1960-ча шерага кхаччалца промышленни продукци йоаккхилга, юкъера лаьрхІача шера СССР-е 11,1 процент тІакхийттад, хІаьта США — 1,8 процент.

Империализма трубадураш кхерабу Іилма-технически керттерча доакъошка (масала, космос караерзаяра) Советски Союз США-ал хьалхаяьнна хиларои, хІаьта хІанзарча хана эггара лоархІамегІа йола конструктивни материал — болат даккхара цун кІоажош тІа когаш бетташ йоагІаш хиларои. 1950 шера США 88 миллион тонн болат лоаладаьдар, Советски Союзе 27,3 миллион тонн мара ца лоаладаьча. Укх шера СССР-а 71 миллион тонн лоаладергда, ВІашагІккхийттача Штаташа хьагучох 90 миллионал кІезигагІа лоаладеча.

Американски империализмана кхерам тІатувсаш дола эггара керттерадар — хургдар, перспективаш я. Вайна-м уж Іалашдаьд заман сийлахь-доккхача документо — парте XXII съездо тІаийцача кердача Программо. Йоккхалга, гуманизмага диллача шийна тарра кхы йоаца из Программа дерригача дуненна дІа а яйза, хІанззе а кхоачашъеш латт. ТІадоагІача шера лаьрхІа халкъа боахама план — семилетка диъЛагІа шу — из парте Программа кхоачашъяра лаьрхІача хьалхарча балха плана хьисапе я.

Цар перспективе фуд? ХІанз сийрда гуш цар цаІ мара дац — болх бе моттигаш йоаца нах хилар, тІайоагІилга ховш йолча кердача кризисай кошмар хилар мара кхы хІама дац. Хьалха хиннача вице-президента Никсона хозахета аьннадац «дог кІаьддарга кхоачашдеш бола психологически кхерам» чІоагІлуш латт США.

Ховчча тайпара, ший аргІанна телха хинна США экономика, укх шера бІаьсти шорттига дийнъяла йолаелар. ХІаьта а наха бе болх ца хилар хьалхарча боарам тІа дисар. Экономика телха хиннача хана санна 7-гІа вола болхло бе болх боацаш ва укх сахьате а. Бе болх боацаршта хІара шера 1,3 миллион саг тІакхет, хІаьта 1955 шера денз 1960-ча шерага кхаччалца долча пхе шера, юкъера лаьрхІача, хІара шера болх бе-рашта тІабетталу нах 0,7 миллион мара бац.

Капиталистически мехкашкара хьал дика довзийташ дола цхьа масала дооладергда вай. Цунца болх беш цхьаккха саг а воацаш йола, метрополитене ше леларгйола опытни автоматически поезд яьй Нью-Йорке конструкторааша. Цу хьакъехьа, транспорта болхлой профсоюза председателе дІакхайкадир городерча Іаьдало уж тайпа поездаш болх бе йолайолийте метрополитена а автобусий а берригача болхлоша забастовка ергья, аьнна.

Капитализма хьалашка технически прогрессана духьал яланза ялаш болхлой класс, хІана аьлча цу прогрессо цун багара маьхха чІегилг дІайоаккх. Цудухьа, шейх хила вежаш, дІахо йодача хяна, тІехь-тІехьагІа чІоагІагІа американски болхлой класс вахаро ше техника тоаяра духьала йоаккхаргйолга ха.

Чурча вІашдухьалений йоккхийча. вочІ халонех—бе болх боацаш нах хиларах, шоай хан-ханнахьа промышленносте хулача, масса а хана юртбоахаме йолча кризисех — американски империализм кІалхаръяла гІерт герз хьаделга сихдарца, социализма лагера духьала «шийла тІом» сувсабарца, цунца кхыдола капиталистий мехкаш довхарца, ший мехкарча къахьегамхой бахара боарам дІахо кхы а чІоагІагІа лохбарца.

II

СИЙРДА РУБЕЖАШ

Коммунизма материально-технически база хьалъяра, советски халкъо яьхача Іалальмате йоккхийча коталоний мах бе духьал шин бакъдолчун уйла е мара езац.

Укх шера арахеца промышленни продукци хургьа тІом хиннначул тІехьарча хьалхарча пятилетка дерригача шерашка арахийцар миссел.

Керттерча промышленни фондий кхоалагІа дакъа хІана дац, аьнна, я семилетка хьалхарча кхаь шера хьалъяь фондаш.

Цу толамех лард хилар тІадоагІача шера оттаеча халкъа боахама плана, семилетка плано лаьрхІачул дуккха а совйоалаш йола, бокъонца йола сийрда рубежаш хьожаяра. Царех цхьаяраш ювцаргьа вай.

Коммунистически общества экономика хьалъяра керттера болх ба электроэнерги йоаккхилга лакхдар, аьннад парте Программа тІа. 1962-ча шера электроэнерги йоаккхилга 366 миллиард киловатт-сахьатага дІакхоачаде лаьрхІад. Из я 1960-ча шера Англе, Франце, ФРГ, Итале цхьан яьккхача электроэнергега гІортташ. Цхьан шера тІакхийтар—39 миллиард киловатт-сахьат —тІом хилалехьарча хьалхарча 1940-ча шера вай электростанцеша яьккхача ерригача электроэнергега дІакхоаччаш я.

Иштта, эггара дукхагІа хьалъе лаьрхІад 9 миллион гаргга киловатт-сахьат электроэнерги гІургйола керда электростанцеш, цар лургьа Итали санна индустри дегІаенача мехка ерригача электростанцеша луча электроэнерге ах миссел энерги.

Иштта чІоагІа тоалургьа доагама база а. Цунца цхьана, мехкдаьттеи газн санна дола пайданегІа дола доагама тайпаш дукхагІа а хулаш дІахо хувцалургьа мехка доагама структура а. Цар доага юкъера дакъа тІадоагІача шера 45,5 процент хургда (1958-ча шера из дар 32 процент). Доагама баланса структура хувцара чотах ворхІ шера мехко кхоДергда 12,5 миллиард сом.

Пхи-ялх шу хьалхагІа, вайна махарра, доагам кхоачам болаш дацар вай мехка. Из тоъам боллаш ца хиларах, цхьайола предприятеш, Іан цхьайолча ханашка шоай берригача низаца болх ца беш яр. ХІанз из дІаяха этап я. ХІанз укх сахьате кхоачамбоацаш да Іаьржа металлаш. Цхьабакъда, гарггарча хана металлаш кхоачамболлаш хургдолаш я вай металлурге дегІаахара темпаш. 1962-ча шера 6 миллион гаргга тоннн дукхагІа лоаладергда болат. Деррига а лаьрхІача из арахецаргда 77 миллион тонн — Англеи Францеи шинне а цхьан лоаладечул шозза дукхагІа.

Доккхий декхараш оттадаьд машинаш еча промышленноста хьалхашка а. Цо арахеца продукци 12 процент дукхагІа хургьа. Цхьабакъда, гІулакх план дукхалца кхоачашъярах доалаш дац. Машинаш ераш декхарийла ба технически прогресса новкъа берригa халкъа боахам дІахо чІоагІа тоабе. Цар серийни хьисапе 830 тайпа лакха къахьегама овсарле йола машинаш арахецилга Іалашде деза. Машинаш еча заводашта чухь болх бе йолайолийтаргьа автоматизаци яь керда 3240 поточни лини.

Тоаяларгахьа боккха гІабоаккхаргба химически промышленносто, тайптайпара бос бола металлаш доахача металлурге, гІишлошашта материалаш кийчъеча промышленносто. ГІишлоний ялат — цемент яккхара дунен хьалхарча моттиге доврга вай. Кхы чІоагІагІа тоалургда капитальни гІишлош хьалъелга, цунна 30,2 миллиард сом ахча хьожадаьд.

III

ДЕРРИГА А САГ ПАРГІАТА ВАККХАРА

Паччахьалкхен бюджета закона йиъЛагІча статья тІа хул социально-культурни гІулакхашта хьожадаь ахча. 1962-ча шера цу гІулакхашта Іалальмате дукха ахча хьожадаьд — 29 миллиард сом гаргга — из да хІара сага лаьрхІача 130 сом, е 145 американски доллар. Дагадохийтача бакъахьа да Инде, Египте, Ираке, Цейлоне, Иране, цу тайпарча дуккхача кхыча мехкашка бахача наьха хІара сага сих шера йола къаман доход цунга кхоачаш ца хилар.

Цхьан хана паччахьа. ханарча Россе а хІара сага сих йола къаман доход кхыча мехкашка санна яр. ХІанз вай паччахьалкхено мах боацаш дешийташ, мах боацаш лорий новкъостал деш, пенсеш, студенташта стипендеш, дукха бераш долча ноаношта пособеш, мах боацаш а мах чухнахьа баькхха а салоІача цІеношка, санаторешка путевкаш телаш, иштта кхыча социально-культурни мероприятешка хІара сага дукхагІа ахча дохийт.

— Деррига а сага, деррига а саг паргІата ваккхара яхача парте Программа тІахьехама дІадехараш кхоачашдара тІаерзааь я керда бюджети халкъа боахама керда плани.

Ховчча тайпара, парте XXII-ча съезде вІаши гаргаэзар производствана эша средстваш хьаелгеи халкъа потребленена эша хІамаш хьаелгеи темпаш. Из де йиш хилар вай берригa халкъа боахам тоабара лард йола еза-йоккха индустри дегІайоалаеш доккхий толамаш даьха хилар бахьан долаш.

Семилетка дИъЛагІча шера плано лерхІ еррига промышленни производство 8,1 процент лакхъе. Цунца производства средстваш хьалъелга 8,8 процентн потребленена эша хІамаш хьаелга 6,6 процентн йолаш. Цхьабакъда, цунца цхьана еза-йоккхача промышленносто яйгача, кхачан промышленностаи юртбоахаман эша оборудовани хьаелга 17 процент лакхдергда. Цул совгІа, ейгача промышленностага йохийтача капитальни вложенешта кхоалагІа дакъа тІатехад.

Наха чуІе цІенош делга сихдергда. ТІадоагІача шера городашка, болхлой поселкашка наха чуІе хьалдергда 95,6 миллион квадратни метр йола цІенош — уж я хІанзарча ханара мел эшар а долаш йола 3,5 миллион квартир.

ТІадоагІача шерарча вай планашка къаьстта уйла тІаяхийтай юрта боахама. Юрта боахамо тІехьарча хана дикка толамаш даьхад. Масала, укх шера а айденнад паччахьалкхено ялат, боамби, шекара свекла, иштта кхыйола продукташ кийчъелга. Лакхденнад юкъара хьайбаш леладелга. Цхьабакъда, наьха доходаши цунца юртбоахама продукташ эцилгеи кІеззига сихагІа дегІадоагІа. Цудухьа тсъац, масала, дулх. ТІадоагІача шера 19 процент дуккхагІа я юрта боахамга йохийта капитальни вложенеш, чІоагІа айлу из машинашца, химически удобренешца Іалашбелга.

Н. С. Хрущева кІаьд ца луш белгалдоаххача тайпара, юртбоахам лакхбара эггара лоархІамегІа йола резерв я кІезига пайда луш йола дуккхача шерашта дІаюв баьцаш, кен, кхыйола культураш кІезиг а еш цар чотах хьажжІаш, кхей культураш санна йола дика хьувкъа культураш шеръергйолаш оахача лаьттай структура хувцилга.

Халкъа боахама плано лаьрхІад ялат, дулх, боамби, шекара свекла, иштта кхыйола юртбоахама продукташ дуккха дуккхагІа йоахилга а паччахьалкхено эцилга а шерде.

Халкъа боахама плана цифраша адамий дегаш чІоагІа айдаьд, цар тешал ду халкъ сихха коммунизмагахьа додаш хилара.

И. АРТЕМОВ,
ТАСС-а обозреватель.

ОЕРДАЛО
2-гІа оагІ. 28 декабрь, 1961 шу.

КЕПА ЙОАЗОН ОБЗОР

САГИ ЦУН ГIУЛАКХИ

КПСС XXII-гIа съезд хинначул тIехьа-гIа, кхы а чIоагIагIа низ тIабахийта къахьегаш ба МагIалбикера мехкдаьттахой, цу тайппара коммунизма материально-технически база хьаяра гIулакха юкъе дикка доккха дакъа а лоацаш.

Геттара нийса да «Ленинское знамя» яхача Малгобекски газета оагIош тIа «мехкдаьтта темо» керттера моттиг лоацаш хилар. XXII-гIа исторически съезд хиннечул тIехьагIа араяьннача ткъаь номер тIара 90 гаргга йола материалаш цу темана хетаяь я. Царех я статьяш, заметкаш, информацеш, очеркаш, стихотворенеш. Уж материалаш тайп-тайпара жанраш йолаш а дукха а хилар гуш да. Чулоацам миштаб, хIаьта, арайоахача материалий?

Укхаза гуш да таханара декхараш хьахьокха, вахарца гIа баха гIертача редакце хьегаш дола къа.

Цхьабакъда, заметкай чулоацамга кIоаргга хьежача дега бохам боал, цифраш цар тIа сов дукха хилар бахьан долаш. Канцелярски сводкай хьисапе чакхъяллалца тоннаш, метраш, проценташ, тайпан цIераш хул заметкаш тIа. Цифраша къайла а вихье, цун гIулакхашка хьажа йиш йоацаш вус саг. Цифраш сов дукха язъяр е эшшача боараме уж ца язъяр — из а ма дий Iа вувцаш вола саг ца лархIар морг е газет дешачун сий ца дар. Ювцаргья вай цу тайпарча заметкаех цаI (13 декабре араяьнна номер):

«Шера йола мехкдаьтта даккхара план ханал хьалха кхоачаш а яь, семилетка дилъагIча шера чотах мехкдаьтта телаш я 2-ча мехкдаьтта промысла коммунистически къахьегама коллектив. 11 бетта планал совгIа даькка мехкдаьтта 20 тонн совгIа хилар. Цу юкъагIа къахьегама овсарле 12 процент лакхъеннай, 36 процент лохбаьб мехкдаьтта даккхарга дIабода мах. Алхха геолого-технически мероприятеш чакхъяхар бахьан долаш кхы тIа а 6000 тонн совгIа мехкдаьтта даькхад...

Съезда сийна лаьца ударни вахта дIахо хьош я. Декабрах юхедисача укх деношка цо доккхий толамаш дахьаргда мехкдаьтта доахача бригадаштеи скважинай лаьтта кIалхарча оборудована ремонт еча бригадаштеи».

Чакхъяллалца цифраш я цу заметка тIара яраш. Сенна эш уж? Чакхйоалаш аьннача дешаша яхачох къахьегама толамаш наха а ца доахаш, вахто дахьаргдолаш да. Из нийса мотт бац.

Еррига цифраш йолаш, цхьан тайпара язъяь я ерригаш а хIана яц аьнна йола заметкаш. Материалий форма хувца, факт сакъердамегIа а уйла дукхагIа тIагIоргIолаш а хьахьокха безам болчоа тара дац. Фу мах ба керте даьча укх йоазой: «Йолаш я шерара яр!», «Шерарчоа тIехьа лоаттабеча къовсаме», «Бурув деттарий толам», «Транспортникий толам», «Нормаш тIехкхоачаш а еш»... Сов дукха язъярах, шаьрденна шайнаш мо мара, хIанз газет дешарий уйла тIаозаргIолаш яц уж.

Деррига а сага духьа, сага вахар тоадар дуйна аьннад КПСС кердача Программа тIа а. Цунах гуш да, газета тIара темаш мелла дукха хIамаш дувцаш яле а, саг вувцаш йола тема керттера хилар. Редакцес нахах — промысловикехи буровикехи — шерра материалаш язъяц ала йиш яц. Цхьабакъда, ер обозрени луча юкъагIа (цхьан беттеи ах беттеи) уж тайпа материалаш шиъ мара язъяьяц газето. Уж кIезига я.

ЛоархIамера тема я «Из лоадам боацаш гIулакх дац» яхача заметка тIа ювцар. Цу тIа дувц № 1 йолча общежите салоIам вIаштIехьбаькхка ца хиларах. Бийсанна вахте а хинна чубаьхкача наьха сатийнна наб е торо хилац. Нийса язду авторо: «БIарччача дийнахьа са ца леIача саго бийсанна вахте эттача гIалат де ма тарлой».

Буровика А. Стукалова язъяьча заметка чулоацам хьахьекхаб цун керта йоазоно: «Аптечкана чIега улл».

Маьхх во етта я яхаш леткъ мехкдаьттахой, хIаьта газето «КIарцхалий мугIараш» язду, болх во барахи маьхх ийеш бараша нийсхонца дувцараш дIатIа ца эцаш хиларахи горпищекомбината директора Дугаевна Іоттар а еш.

Из деррига а язде дезаш да. Цхьабакъда, цу тIеххьа хаттар доагIа: ше язъеча заметкаш фу пайда баьннаб, хьалхарчул башха эргадаьнна хIама дий хьожий-хьогI редакци?

Городской профсоюзни конференце дукха дийцар мехкдаьттахой цIагIара гIулакхаш вIаштIехьадаланза хиларах. Масала, из хьал долаш ба Вознесенская яхача станице баха болхлой. Станицера вахар бокъонца миштад а хьежа, цунах лаьрххIа материал язъе мегаций редакце?

Коммунизм хьалъяра декхараша дIадех шоай кулгашцеи хьаькъалцеи коммунизма материально-технически база хьалъеш барий терко дукхагIа елга. Наха чIоагIа дика хетар хурьда бакъахьара хIамаш яздича. Цу гIулакха дика номер я 3 декабре кIирандийнахьа араяьнна «Ленинское знамя» яхача газета номер. Цун чухьара бIарча ши оагIув дикагIа болча наха хетаяь а еша дог доагIаш а я. Цо хьа ма хьокхий, цифраш сов тIех ца а йоахаш, беззаме сагкъахьегамхо вувца редакцена ховлга. Сий долча производственникех, дика гIулакхаш дIадоладаьрех, патриотех дукхагIа а дикагIа а язде деза — тематически оагIош тIа яздаь а ца Іеш.

Нагахьа санна газето сага ший а цунна карагIдувлача хIамай а даим уйла еш хуле, саго хьалаьца гIулакх чакхдаккхара дика пайда баргба цунах.

TIеххьара а белгалдаккха дезаш да, бригадаштеи сменаштеи юкъе хьалха латта опыт дIа-юха эцарах кхоачамболлаш яздеш ца хилар.

КердагIа, толашагIа мел дар доаржаделга а юкъекхухьилга а — еррига производство айяра а коммунизма низ бола экономически база хьалъяра а керттерадар да.

Г. НАСОНОВ.

Къахьегам беза воккха саг

Ножай-Юрта района Гагарин Юре цIерахча колхозе Іаьсий леладеш Алимгериев Тахе болх бу шоллагIа шу да. Дика болх барах колхозе хьайбаш леладерашта юкъе цIи хезай цун. 60 шу да Тахе, цхьабакъда низ а ха а кхо ца еш болх бу воккхача саго. Фермерча Іаьсашта юкъе тоаденнагIа а цIенагIа а да цо леладу Іаьсий. XIара денна хан-ханнахьа доакъар а дул, цIен а ду Тахе шийгара Іаьсий, массаза а керда, декъа кIалхьарцар дехк Іаьсий латтача.

Вай мехка коммунизм хьалъе ленински коммунистически парте XXII-ча съезда тIаийцача Программо дог гIоз а даькка кхы а дикагIа болх бу Алимгериева.

Шийгара 60 Іаса цхьаккха ца долийташ а гIел ца долийташ а Іангара даккха дош деннад Іаьсий леладеча, дикача болхлочо.

— Айса денна дош кхоачашдара сай низ кхо ца беш къахьегаргда аз, — йоах Алимгериев Тахе.

Б. АХМАДОВ.

Дукхагіа фуаш

«Старо-Юртовский» совхозе йоккхагIа йола птичница я Хусаинова Совдат. Коллективa чIоагIа дукха езаш, сий деш, ший болх дика бовзаш болхло я из.

Шера план 1-ча декабре кхоачаш а яь, хIара котамгара 110 фуъ гулдаьд Совдата. ЧIоаггIа къахьийгар цо уж толамаш доахаш. ДикагIа болча птичницай балха говзал хьаIома а еш бора цо ший болх.

Дика болх барал совгIа шерра дакъа лоац Хусаиновас общественни вахара юкъе а. ЦIи хеза птичница районнии областнойи партийни конференцей делегат хиннай. КПСС XXII-ча съезда решенешта жоп луш фуаш дукхагIа гулдара кердадараш лехаш я Совдат. Дукха ха йоаццаш совхозе партийни собрани йолаш ферма болх дикагIа вIаштIехьбаккхара массехк предложени елар цо.

Коммунистка Хусаинова Совдат дикагIа йола птичница я ферме.

К. СОКОЛОВ.

Іилма—колхозий гIулакха!

Дукха ха я Сунженски опытно-мелиоративни пункт йола. Культурай зем боаккхаш цу хана денз дикка хIамаш карагIдаьннад цунна. Гектара тIара 700 центнер хьалха хьайоала кабуц, 200 центнер фуалъяьха хьажкIаш, 500 центнер шекара свекла яьккхай. Пунктерча Іилма болхлоша йоах, уж культураш кхы а дукхагIа яха йиш я. Къаьстта дика опыташ ю РСФСР-э заслуженни агронома нов. Артемова.

1961 шера денз рассада а йоацаш, духхьал кхай тIа фу дIадувш культураш хьалкхее йолаеннай пункт. Кхай тIа фу дIадувш йийна кабуц гектара тIара 522 центнер йоалаш хьийкъар, хIаьта рассадах йийнар — 266 центнер мара яланзар. Цул совгIа рассадах дIайийначунга бахачул 7-зза кIезигагIа къахьегам дIа а бахар. Рассадах йийнарел 15—20 ди хьалхагIа а баьца даараш кIезиг долча хана а хьайоал из. Из чуийцача дIайийна хьажкIаш езе ялата а езе силоса а мегаргIолаш дика хьувкъ. Цу тайпара, шера шозза культураш хьувкъара а дика я из способ.

Опытно-мелиоративни пункта Іилма болхлоша дIадоладаь гIулакх хьаллаьцад Ленинен XIX партсъездан цIерахча колхозаша, Серноводски курорта подсобни боахама. Укх шера гурахьа ювш йола кабуц дIайийр цар гица.

Къаьстта терналъе йоагIа хий дуллача лаьтта хьажкIаш кхееш РСФСР заслуженни агронома нов. Артемова ю опыташ. ХьажкIаш кхеяра эггара дикагIа дола лаьтта да 80 процентгара 90 процентага кхаччалца тIоадал яр. Лаьтта иштта тIоадал йолаш хилийта 4—5-зза хий дилла деза. Цу тайпара тоадаьча лаьттара гектара тIара 200 центнер хьажкIаш йоал догIа делхарах ца делхарах тийша хIама доацаш.

Белгалбаккха боагIа пункта Іилма сотрудника Марченко болх. Хий дулла харшаш 50 метрал дIаьхагIа хила мегаргдац яхаш лерхIар. Цу гIулакхо болх хийцца дIабахийтацар. КIа дIадувча харшашка хий дуллаш йола метод юкъейоалайир Марченкос. Беркат даьлар цох. Укх хьатIадоагIача шера цу методах дIадувргда кIа.

Наькъа оагIонашка йоархIаш яьнна моттигаш дукха я. Кулг-кара болх беш уж дIаяха хала да. Гербецидашца йоархIаш дIайоахаргIола способ юкъейоалайир пункта Іилма болхлочо Мишаткина. Гербецидаш лаьрхIа фетгени солярови даьттеи тоха мегаргда. Гектара тIа 600—800 килограмм боарам болаш тоха еза гербецидаш. Эггара чIоагIагIа яржа йоархIаш а дIайоах цар.

НаIIарга хьакхаьчад керда шу. Дукха балхаш де лерхI пункта Іилма болхлоша. Шекара свекла доакъарийна лаьрхIа кхеш, кхеш, горох, гурахьа юв кабуц, ялата а силоса а лаьрхIа хьажкIаш кхееш опыташ ергья, хий дехкача каналашка а царна гонахьа а тIаювла йоархIаш дIаяхара керда методаш лохаргъя.

И. ГУЗЕЕВ.

Тоае оахача лаьттай структура

Парте XXII-ча съезда ше КПСС ЦК отчетни доклад еш Н. С. Хрущева аьлар: «Ялат дукхагIа даккхара керттерадар хила деза оахача лаьттай структура дIахо йодача хана тоаяри хьувкъам лакхбари. КIезига хьувкъамаш хула культураш цIенъяь юкъера дIа а яьха, цар когаметта лакха хьувкъамаш луш йола культураш дIае а севообороташ нийса оттае а еза. Из, белггала, юрта боахама эггара лоархIамегIарча а керттерча а декхарех цаI да, «новкъостий».

Долче, кертера гIулакх а лоархIаш, ларде йижа езар а вай республика юрта боахам айбергбар а травопольни система а йоацаш, лаьтта леладу пропашной система я.

Боккъалдар аьлча, дIахо магийта йиш йолаш гIулакх дац, масала, лоамашта юхе, кхоачамболлаш тIоадал йолча зоне ядача, хиш дехка дукха лаьтташ а долаш йолча Шаьла района совхозашка укх шера хьажкIаш дIайийна 30 процент мара лаьтта ца хилар.

Доакъарийна лаьрхIа района совхозашка дIайийнаяр 4000 гектар гаргга цхьан шерара баьцаш, хIаьта доакъарийна лаьрхIа дIайийна хьажкIаш 1,5 эзар гектар мара яцар.

1961 шера Грозненски района колхозашкеи совхозашкеи цхьан шерара баьцаш дIайийна 1-1 эзар гектар лаьтта дар, хIаьта ялатийна лаьрхIа хьажкIаш дIайийна лаьтта дацар 7,1 гектар мара.

Ерригача районе цхьан шерарча баьцех яланзар хIара гектара тIара 20 центнер гаргга йол мара, хIаьта фуалъяьха хьажкIаш хIара гектара тIара 26,4 центнер яьлар.

Къаьстта во пайда ийбаьб лаьттаех оалхазараш леладеча Ермоловски совхозе. Цу совхозерча лаьттара хIара гектара тIара фуалъяьхача хьажкIий 30 центнер совгIа йоллашехьа а, уж 14 процент долча лаьтта мара дIа ца а ювш, кIезига хьувкъам луш йола культураш, масала, гектара тIара 6,6 центнер мара ца йоалача кена хьисапера яраш, дIайийнай дукхагIа долча лаьтта.

Лаьттаех пайда во эцар бахьан долаш дуккха мах а телаш доакъараш нийдеш хьаенай совхоз.

Кхы дикагIа латтац гIулакх Надтеречни района совхозашка а. Районе Іалаьмате дукха цонаш йоллашехьа а, цонашкара йол яккха езача мотте, совхозашка хIара шера 9 эзар гектар гаргга долча лаьтташка цхьан шера хьахулаш йола баьцаш дIаюв, хIаьта эрий тIаяьннача цонех дукхагIа яраш цIа ца яхьаш юс.

Хьурмат доацаш лаьттах пайда ийбаь моттигаш дукха я МагIалбика, Наурски, Сунженски, Грозненски, Гудермеса, Каргалински, кхыча районашкарча боахамашка.

Кхы а вогIа да цу цIераш яьхача районий колхозашкеи совхозашкеи лоадама йол ца йоалаш йола нийлха люцерна тIайолаш дола дукха лаьтташ юха аха а аьха, цига хьувкъам дукхагIа луш йола культураш укх тIехьарча ханналца дIае ца лоархIабаь хилар.

Ала дезаш да, дIадувча лаьттай структура тоаяра даькъе республикерча дукхагIа йолча колхозашен совхозашеи укх шера дикка къахьийга хилар, цхьабакъда, цу гIулакха 1962 шера бе безаш дуккха болх ба.

ХьатIадоагIача шера ялаташ дукхагIа дIадувргда, уж хургда оахаш долча ерригача лаьттаех 58,2 процент.

Оахаш дола лаьтташ шердергда гурахьа юв ка бола культураш ялатийна л[illegible]рхIа хьажкIаши дукхагIа д[illegible] чотах.

[illegible] цхьан ханна 5 эзар [illegible]Iа дIаюврдолаш я зе[illegible]ви культураш (горох[illegible] бобаш, кхеш).

Ду[illegible] дIае лаьрхIад шекареи [illegible]ийна йолеи свеклаш, [illegible]раш, коартолаш.

ХьатIадоа[illegible]ача [illegible]ера кIезигагIа дIабувр[illegible], дуккхача шерашк[illegible] [illegible]влеи цхьан шера тIайоа[illegible] [illegible]аш, вIалла дIабувргбоацаш юкъера дIабоаккх бIаьстан юхье був мукх, цхьабакъда, хьайбаш боахама доакъарий баз[illegible] чIоагIъяр духа силос[illegible] лаьрхIа 44,3 эзар гектарагара 55 эзар гектарага кхаччалца дукхагIа дIаюврдолаш я хьажкIаши бобови культураш.

Оахача лаьттай керда структура юкъейоалаяро йиш хулийтаргъя ялати зернобобови культураш дукхагIа яха а цунца цхьана республике йоахаш йола ерригa хьайбай продукташ дукхагIа яха а. Масала, хьатIадоагIача шера 1700 тонн дукхагIа доаккхаргда алхха цхьа дулх.

Ялат, баьца даараш, дулх, шура, фуаш, тха, кхыйола продукташ дIахо дукхагIа яхара тIаерзаяь йола КПСС XXII-ча съезда решенеш толаме кхоачашъяр духьа юрта боахама массадолча доакъошка организаторски болх чIоагIбе а, лаьтта леладара юртбоахама балхаш дикагIа йолча агротехнически ханашка чакхдаха а, балха овсарле лакхагIа йолаш техникаш пайда эца а, Іилманеи хьалха латтача опыташ карагIдаьннараш массайолча колхозашка а совхозашка а чакхдаха а деза.

Х. МАХИТАРОВ,
Нохч-ГIалгIай АССР Госплана Председателе заместитель.

„Петровский“ совхоза директора И. Воловченко дувц

Липецки областа Добрински района «Петровский» совхоз боккха боахам ба: 12 эзар гектар совгIа лаьтта, 2600 бежан, 80 трактор, 23 комбайн, дуккха кхыйола техника я цун. Партен правительствеи решенеш кхоачашъеш, оаха керттера теркам бу чIоаггIа мах бола культураш: кIа, хьажкIаш, шекара свекла, кхеш кхеяра.

1961 шера юккъера лаьрхIача гектара тIара 36 центнер горох яьккхай тха совхозе, хIаьта мугIараш шортагIа долча участкашка — 42,2 центнер. МугIараш готтагIа долаш уж дIаеро хьахьекхад, баьцовгIаша лаьттанцара кхача эцара из способ гIойленагIа хилар.

Укх шера оаха паччахьалкхенна дIаеннай 2700 центнер дIаювш йола дика горох, 900 центнер йитай тхоашта дIае, 340 центнер къоастаяьй общественни хьайбашта фуа. Горох дIайийнача лаьттах дошо лаьтта да из аьлар тха болхлоша: цу лаьттан хIара гектара тIара совхоза 1247 сом пайда баьлар.

ХьажкIаши кхеши дукхагIа дIаеро новкъостал дир тхона хьайбай боахамера доакъара база чIоагIъе, белкови доакъар Іалашдара гIулакх цхьадолча даькъе кхоачашде. Цунах ма латтий совхоза хьайбай продуктивность лакхлулга.

Шурий-товарни ферме болх беш йолча тха коммунистически къахьегама бригадо шера хIара Іаттагара 3200 килограммал кIезигагIа йоацаш шура яккха декхар тIаийцадар. Из декхар 11 бетта кхоачашдаьд. Паччахьалкхенна дулх дIадалара декхар а тIехкхоачашдаьд.

Производство дегIаярца чIоагIлу совхоза экономика, тоалу болхлойи гIулакхерча наьхеи материально-культурни хьал, лакхлу юрта культура. 1961 шера 700 эзар сомал кIезигагIа боацаш пайда кхоачаргба тха боахамга. Дукха хьалду оаха нах чубаха цIенош. Совхозе я берий беш, яслеш, школа, культура цIа. 11 шера школа-интернат хьалъеш латт.

XIанз совхоза коллектив бIаьстанарча балха кийчлуш я: техникана ремонт ю, дIадув фу кийчду.

ЧIоаггIа гIадбаха могайир тха боахама болхлошеи гIулакхерча нахеи КПСС XXII съезде тIаийца парте керда Программа. Коммунизм хьалъяра съезда делегат хила ираз долаш хилар со.

Съезда решенешта жоп луш «Петровский» совхоза къахьегамхоша керда декхараш тIаийцад: культураш дIаювча лаьтта структура кердаяккха, 1962 шера горох кхозза, хьажкIаш цкъаи ахаззеи дукхагIа дIае, семилетка йистейоалаш гектара тIара 30 центнер яргIолаш ялат даккха, 100 гектар лаьтта лоархIаш 600 центнер шура яккха, хIаьта 100 гектар оаха лаьтта лоархIаш дулх 82 центнерага кхоачаш даккха.

Партенеи правительствеи оаха тешам лу, уж декхараш толамца кхоачашдара тхоай низ кхо ца беш къахьега.

В. ЛАГРАНЖА сурт.
ТАСС фотохроника.

Цхьа барт болча коллективе

Хозеи чIоагIеи дола паркетни ийнаш вай мехкарча гIишлошта далар! — Из лозунг шоай керттера декхар а лоархIаш къахьегаш ба Ермоловскерча дахчах хIамаш еча комбината паркетни цеха болхлой.

Тайп-тайпара да цеха балхаш. Херхаца тийда йоаллашехь йокъаеш йолча отделене яхь паркет хьадеш йола клепка. Къаьст - къаьстача камерашка кхаь метрал совгIа лакхал долча стиллажаш тIа вIашка а оттайийя тIаьда Іы чухец цу чу; цул тIехьагIа мара хецац клепка йокъаергIола йIовхал камерашка. Из эггара хьалхара а, цунца цхьана бехктокхаме а бола болх ба цехе, хIана аьлча эшача боарамал тIех тIоадайича а, йоагIачул дукхагIа йIовхал енна цIаьхха йокъайича а гоам лу клепка, станокашца цунна де деза балхаш доаггIача бесса де торо хилац. Цудухьа массаза а бIарг тIалатта безаш я из отделени.

— Тешаме ба клепка йокъаечара болх, — йоах цеха начальника нов. Бачарова, — хIанзалца хиннаяц Дачаева Дашис а, Асуева Аннас а, Десятирик Людмилас а йокъаяь клепка брак яь моттиг. Царех хIаранена дика хов клепкана мел Іы эш а, цул тIехьагIа малагIча боарамах из йокъае еза а.

Ийна Іотоха мара ца езаш паркет кийчъеш я станочни отделени. Укхаза а дукхагIча даькъе кхалнах ба болх беш. Йиъ оагIорахьара паркет нийсъеча станока тIа я Спиридонова Анна. Дика сий ду цун комбината коллективо. Цун балха хьокхам 115—120 процент хул массаза а.

Иштта дика болхло лоархIаш я циркулярни станока тIа болх бу Комаристова Ольга а, паркет юххера а кийчъеш йола Ноева Евдокияи цун новкъост Головченко Прасковьяи.

— ДикагIеи вогIеи аьнна къоастабе йиш йолаш болхлой тха цехе ба а бац, — йоах нов. Бочарова. — Цхьанне болх шоллагIчунца бувзабенна ба, цудухьа цхьан отделене болх сецача саца беза вокхар бар а. XIаьта болх сецаь ха тха хулаш яц.

TIаккха миштад коллектива хьокхамаш, аьнна хьаттача, йоах мастера:

— Укх шера планах 86 эзар квадратни метр паркет е езаш хиннача коллективо дIабахача цхьайтта бетта тIехкхоачашъяьй из. TIадоагIача шера чотах арахийцай цехо 17 эзари кхо бIаьи совгIа квадратни метр дика паркет.

Д. ХАКИМОВ.

Ханал хьалха хьалъю гIишлош

Укх шера январь бетта дIадоладир «Ингушский» совхозе свиноокормочни база хьалъяра балхаш тха прорабски участка бригада коллективо. Укх деношка 2,5 эзар хьакха кхаба йиш хургйола свинарник хьал а яь эксплуатаце дIаеннай гIишлонхоша. КердагIа йолча механизмашца Іалаш а яь вай республике хьалххара хьалъяь деррига балхаш механизированни а долаш свинарник я из. Иштта хьал а яь эксплуатаце дIаеннай цу коллективо «Ингушский» совхоза 1500 тонн ялат чухошаргдола зернохранилище а.

1962 шера 1-гIа январь тIакхачалехьа кхы а ши объект йистеяккха лаьрхIа къахьегаш ба хIанз гIишлонхой. Цунца кхоачашхургда оаха укх шера тIаийца декхараш.

Дика къахьегарца белгалбаьннаб плотникаш М. Ахцыгов, Ш. Цороев, болхлой И. Долаков, К. Оздоев, Ф. Котиева, А. Точиева, иштта кхыбараш.

Х. КОТИЕВ,
«Сельстрой» треста гIишлой участка бригадера болхло.

Тха декхараш

КПСС XXII-ча съезде тIаийцача, вай мехка коммунизм хьалъяра Программаца дувзаденна доккхий а бехктокхаме а декхараш хьалхашка отт «Октябра 40 шу» яхача совхоза къахьегамхошта.

КПСС ЦК январски Пленума решенеши Ростове хиннача Къилбаседа Кавказа юрта боахама болхлой зональни совещане материалаши йийца а йийца, шоай чурча торонашка а хьежа, совхоза къахьегамхоша белгалдир хьажкIаш дукхагIа йоахаргIола гIулакхаш.

1961 шера совхозо ялатийна лаьрхIа дIайийнача хьажкIий 2100 гектар лаьттара, хIара гектара тIара 34 центнер йоаккхаш, фуалъяьха хьажкIаш яьхай, вешта аьлча 1959-гIчеи 1960-гIчеи шинна а шера хIара гектара тIара лоархIаш яьхарел 7 центнер дукхагIа. 1962 шера 3500 гектар долча лаьттан хIара гектара тIара 40 центнер фуалъяьха хьажкIаш яха лерхI совхоза къахьегамхоша.

КПСС XXII-ча съезда материалаш Іомаеш шоаш болаш, совхоза къахьегамхоша лаьрхIар 1962 шера соахкарчул 1900 гектар дукхагIа, вешта аьлча 5000 гектарага кхоачаш, хьажкIаш дIае. ХьажкIаш дIаювргIола из деррига лаьтта звеношта дIадийкъад совхозо. Укхаза вIашагIъеллар 36 звено я, 29 механизированни яраш а йолаш.

200 гектарал кIезигагIа доацача лаьтта дика хьийкъа хьажкIаш кхеяр духьа лаьцача Ерригроссийски яхьа юкъеяхай Даурбеков Яхьяьси Гадиев Борисеи кулгалдеш йола механизированни звеношш. Цар дош деннад, хIара гектара тIара 60 центнерал кIезигагIа йоацаш фуалъяьха хьажкIаш яха, аьнна. 1961 шера 30 гектар лаьттара хIара гектара тIара 92 центнер йоаккхаш, фуалъяьха хьажкIаш яьхача звеньевояс Кусиева Зайдата декхар тIаийцад 1962 шера 50 гектар долча лаьттара, хIара гектара тIара 100 центнер йоаккхаш, фуалъяьха хьажкIаш яха, аьнна. Иштта доккхагIа дола декхараш тIаийцад звеноводаша Манкиев Хьамида, Долгиев Рашида, кхычар.

1962 шера хьажкIаш дикагIа хьувкъаяр духьа совхозо лаьрхIад: хьажкIаш дIаювргIолча дерригача лаьтта зябь аьха яккха, моттигера удобренеш кхашка дIаяхьа, еррига техника а юртбоахама инвентарь а бIаьстан юхьера балхаш дIадоладалалехьа ремонт яь яккха.

Цул совгIа, чIоаггIа уйла тIайохийт совхозо ший кадраш кийчъяра. Механизаце школе деша вахийта аьнна, дикагIа болча болхлошта юкъера хоржаш латт 30 саг, 1962 шу дIадолалуш Серноводски школа йисте а яьккха, трактористалла а комбайнералла а болх бе цIаВоагIаргволаш 15 саг кхы а ва. Іан замалахь дешаргдолаш совхоза центральни усадьбе лоацца курсаш яхка лаьрхIад трактористий, прицепщикий, сеяльщикий говзал лакхаяккха а керда бараш кийчбе а. Звеноводашта агротехминимум Іомаяр духьа кружокаш вIашагIйохкаргIолаш я хIара отделене.

Шеко яц, «Октября 40 шу» яхача совхоза къахьегамхоша, 1962 шерара шоай декхараш толамца кхоачаш а даь, вай мехка коммунизма материально-технически база хьалъяра юкъе шоашкара доагIаш дола дакъа лоацаргхиларах.

И. КУЛБУЖЕВ,
«Октября 40 шу» яхача совхоза партбюро секретарь.

СЕРДАЛО

3-гIа оагI. 28 декабрь, 1961 шу.

Доазол дехьара

Бонн сатем байна я

БОННА, 25 декабрь. **ТАСС-а корреспондента Б. Юринова** хоам бу: Малхбузерча Берлина деша хьакъехьа Советски Союзацара дипломатически гІулакхаш юхадІадоладала тарлургда яхача, Бермутски гІайрен тІа хиннача США президента Кеннедеи Англе премьер-министра Макмилланеи совещанех йолча коммюнике тІарча фраз сатем боабаьб официальни Бонна. Укхаза официально дІакхайкаду цу совещане иогаш йизза хьаллоац яхаш, цхьабакъда, из «хьаллоац» яхар дувц Малхбузен Берлинах дола дош къоастаделга дохадаоа политика дІахо яхьа Бонн дагахилара тешал а деш.

«Вельт ам зонтаг» яхача газето духхьал язду, Бонн Малхбузен Берлина статус хувцара духьал а хургья, хьалха а санна ФРГ-енеи Малхбузерча Берлинан юкъе законах доаца политически экономически бувзамаш лоаттадара тІехьа а латтаргья, яхаш.

Малхбузерча Берлинера хьал вІаштІехьа ца далийтара даькъе кІезига лоархІам бола гІулакхаш леладац военни порядко а. ДПА агентства беча хоамах, ФРГ паччахьалкхен гІозараш кхер Малхбузерча Берлина дош машара наькъаца къоастадаро ФРГ тІема кийчъяра доазув оттадар, цунца дувзаденна уж гІозараш гІерт, тІема кийчъялара доазув ца оттадича а, «хІанз ше тІема кийчъеннача тайпара Федеративни Республика» соцайнча а из Малхбузенна кхераме хилар дІахьокха. «Шийлача тІема» фронта керттерча участкех йолча Центральни Европе цхьадолча даькъе герз Іодиллар ФРГ-енеи тІема союзе гІолларча цун портнераштеи дезаш хила йиш яц, йоах дІахо цу гІозараша.

ЧОМБЕНА ГУЧЧАХЬА ДУ ТІЕМА НОВКЪОСТАЛ

НЬЮ-ЙОРК, 24 декабрь. (ТАСС). Катангера тІом соцабарахи Китоне соглашени ярахи пайда а эцаш, марионеточни «президента» Чомбе английски колонизаторий новкъосталца ший тІема низаш лаккду.

ООН секретариата беча хоамах, юкъерча калибрах йолчеи европейски наемникаша лелаечеи пулеметашца кийчъенна 48 джип 3—4 машинах латта группаш а еш Конго оагІонгахьара Родезе Федераценеи Ньясаленданн юкъе гІолла доазон тІа хьатІаяьхкай. Родезерча Іаьдало мукъабеннаб царна доазон тІа гІолла тІех а бьанна Катанга территоре тІа бала.

ООН секретариата цу хоамаца дувзаденна ООН генеральни секретара декхараш кхоачашдеча У Тана английски правительствага хьадда йола протест кхайкаяьй.

Мадрасе дог гІоздаьнна вІашагІкхетар

МАДРАС, 25 декабрь. (ТАСС). Укхаза венача СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателе Л. И. Брежнева сийна селхан сарахьа Мадрасе граждански приеме венавар 150 эзар совгІа саг. Прием яьяр города муниципальни корпораце. Мадрасе бахачӏ наха чІоагІа тІоараш а тохаш моаршал хоатт гучаваьннача Л. И. Брежневгеи цунцарчарген, Л. И. Брежнев, Мадраса штата керттера министр К. Камарадж, города мэр Г. Кучелар, кхыбараш трибуна тІа бовл. «Намаскарам» аьле гулбеннарашка Л. И. Брежнева моаршал хьаттача, юха а берда йисте гІолла чакхдоал чІоагІа деттача тІоарий тата. Цул тІехьагІа города Мадраса мэра Кучелара Л. И. Брежневга дІалу Мадрасе бахача наха моаршал хоатташ дола адрес.

ЧІоагІа тІоараш детташ юкъ-юкъе сеца а деш, дІаьхдаь къамаьл ду Л. И. Брежнева.

Іурра Мадраса районерча индийски архитектура ширача памятникашка хьежар СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель.

Кхоана Іурра Л. И. Брежневи цунцара бараши самолетаца Джайпуре дІагІоргба.

МАЛХБУЗЕН ИРИАН МУКЪАЯРГЬЯ!

ДЖАКАРТА, 26 декабрь. **ТАСС-а корреспондента Б. Иванова** хоам бу:

Дуккха эзараш нах гулбенна Сурабае хиннача митинге цхьа барт а болаш тІаийцача резолюце ларда тІа Малхбузен Ириан мукъаяккха ший лоІамера бригада вІашагІтох. Малхбоален Ява Национальни фронта отделене дІакхайкадаьд бригада юкъе баха безам болча 17 шерагара 35 шерага кхаччалца ха йолча кагирхойи студентийи шоаш дІаязбайта йиш хургья Сурабае йолча фронта отделене, аьнна.

Президента Сукарно прикази шоаш къаьстта йолча лагерашка тІема кийчле аьнна кагирхошка цо баь тІахьехами мехка массайолча моттиге чІоагІа хьаллаьцаб.

Бали яхача гІайрен губернатора дІакхайкадаьд, гІайрен тайп-тайпарча моттигашка вІашагІъехкача, лаьрхХІа йолча центрашка тІема кийчлуш ба беррига паччахьалкхен гІулакхера нах, частни предприятей болхлой, студенташ, гІайре тІа баха кхыбола нах, аьнна.

Къулбехьен Суматра кагирхой фронто беррига кагирхой тІахьийхаб Малхбузен Ириан мукъаяккхара кийча хилара. Еррига кагирхой организацеш шоай лоІамехьа эскаре боагІа нах дІаязбеш я.

Калимантан яхача гІайрен къулбехьен даькъа военни администрацеи губернаторен цхьана соцам баьб Малхбузен Ириан мукъаяккха «1945 шера тІехьен комитет» яхача организаце членех болча нахах тІема бригада вІашагІтоха, аьнна.

Мурба яхача парте Малхбоален Яверча отделене ший 210 эзар члена цІерах президентага Сукарнога телеграмма яхьийтай, Малхбузен Ириан голландски колонизаторех мукъаяккха шоаш кийча хилар дувцаш.

Малхбузен Ириан мукъаяргья!

Чакхдаьннадац „кІанташта“ хийттар

Йоккха а хоза а уйлаш яр Доминова Зухрай дагахьа хиннараш. Цун 15 шу мара даьннадац. 9 классе дешаш яр из. Цун безам бар 10 класс яккха, цул тІехьагІа медицински институте деша яха. Цхьан дешаца аьлча, Зухра сийрдача вахара новкъа яла а обществана пайданера саг хила а безам болаш я.

Долакоарча дуккхача наха нийса кхетайора къонача йиІий сийрда уйлаш, цар, «Іайха хьалаьца никъ дика чакхбаккха аьттув балба хьа», яхаш, даггахьа ловцаш доахар цунна. Цу дешаша Зухрай дог ураоттадора, ког майрагІа боаккхийтар...

ЦІаьхха Іаьржа морхаш тІаяьхкар Зухрайна. Школера чуйоагІача Зухрайна хьалхашка эттар диъ тенна дегІ. Дикача уйлашца духьал вена хиннавацар виъ «къонах». Лира тІом бацар цар шоай «къонахчал» гучадаккха лаьрхІар. Цар когаметта йиъ кхалсаг хинна яларе царга а дуларгдолаш хІама дар виъ къонахчоа карагІдаьннар. Оакхарий санна тІа а беттабенна дІайигар цу «кІанташа» дешархо...

Шоай «къонахчал» гучадаькккача «кІантий» Алероев Мухарбика, Пешхоев Мухарбика, Атаев Іаьлий, Коттоев Махьмад-Гире дегашта вІалла бохам беш дацар форд санна Зухрай бІаргех Іоухаш хинна хий.

Къаьстта белгалваккха везаш ва цу «кІанташта» юкъе Пешхоев Мухарбик. Шийна карагІдаьнначох сийлахь гІулакх лерхІар цо. Зухра, йийлха а йийлха, соцаргья, боккхийча наха тоам а баь, гІулакх дІадерзаргда, яхаш велаш вар из, йиІий бІаргех ухача хи тІадамашта бІара а хьежаш.

Чакхдаьннадац «кІантий» дегашта хийттар. Мухарбика сесаг хиннаяц Зухрайх. Пешхоев лаьцав. Советски законах йоагІача тайпара суд ергья цунна а цун новкъосташта а.

Вай хана цхьанна тайпара магийта йиш йолаш дац дуккха бІаьшераш хьалха хинна ийрча гІулакхаш.

Зухра, цу оакхарий бера хьа а яьккха, ший деша ухаш я.

Цхьабакъда, цунца хадаш дац гІулакх.

Эггара керттерадар да уж зуламаш хьахулийташ дола овлаш дІадахар. Иззамо дола ийрча хІама хилча тоама юкъе ухаш бола нах ба уж гІулакхаш хьаллоаттадераш. Зухрай да Доминов Хьасан ший йоІ йодаьйча деношка чІоагІа эгІазваха а йоІ йодаяьрашта бехк байта гІерташ оарцагІваьнна а вар. Дукха гаьна даланзар цун эгІазвахар. Сов кІаьда хиннадар йиІий даь дог. Къаьнарча Іаьдалах тоам бе яхаш ихача боккхийча наха йошайир Хьасана дега чура эгІазал. Хьасан санна бола нах ба уж ийрча гІулакхаш наха юкъера дІадахара новкъарленаш ераш. Даггахьа ший дезалхо везаш волча дас цІаккха бергбац Хьасан бе гІийрта тоам. Доккхача зуламера гІулакх да из санна болча даьша леладер а.

Иштта харцахьара гІулакх да Мухарбика дас Пешхоев Махьмада даьр а. Из хІана вахах 15 шу мара даланза йола дешархо ший воІа еха?

Фу деш хиннай юртара общественни организацеш? Юрта Совета, партийни, профсоюзни, комсомольски организацешта ха мегаргдецарий иразерча вахара наькъ тІа яьнна йодача дешархочоа гонахьа Іаьржа хьаргІаш хьувзилга.

Зуламхой судо бехктокхаме озарах доалаш дац гІулакх. Общественноста, судо бехктокхаме оза беза Зухрай да Хьасан, Мухарбика да Махьмад, тоам бе ухаш лийннараш.

Ч. УМАРОВ.

Торонех пайда а эцаш бе болх

Урус - Мартана районерча «Красноармейский» совхоза шоллагІча отделене шурий-товарни ферма дояркаша укх шера хІара Іаттагара 2100 килограмм шура яккха, аьнна, декхар тІаийцадар, хІаьта план 1950 килограмм яр.

26-гІа декабрь тІакхаччалца йолча хана хІара Іаттагара лаьрхІа яьккха шура 1869 килограмм мара яц. Цу цифраша хьахьокх шоаш тІаийца декхараш кхоачашде меттел цар планах йоагІа шура а низткъа мара йоаккхарг ца хилар.

ГІулакх дика дарга, доакъар шортта а тайп-тайпара а хилийтарга хьежжа мара шура лац доахана. ХІаьта ферме кхоачамбалла доакъар дац, вешта аьлча хила доагІачох 55 процент мара. Доаханна кІезига тел концентраташ. Луш дола доакъар а рационах мадоагІара лац. Цул совгІа доахан чудоахка моттиг бІеха, тІаьда, кІалхьарцар данза я.

Хьайбай боахама болх вІаштІехьбаккхара чІоагІа новкъарле еш хІама да отделене зоотехник ца хилар, доаханна искусственни осеменени ца яр, ветеринарни пункт ца хилар. Из бахьан долаш ферме укх шера 40 етт Іахара бисаб. Нагахьа санна уж 40 етт бахкаь баларе иштта во латтаргдацар шура яккхара гІулакх. Цу ферма терко кІезига ю совхоза керттерча зоотехника Пенчика а.

Цхьабакъда, цу ферме болх беш ба йоккха говзал йола а цІи хеза а дояркаш, масала, Арсемикова Марет, Хатуева Дагман. Шоай дика дояркаш боллашехьа а цар опыт дІайовзийтара тІехьа дояркашта юкъе беш болх бац. КІезига теркам бу ферма балха отделене кулгалхоша а.

Шура яккхара балха тІехь дола уж доккхий кхоачамбоацараш дІадаха а шоашкарча торонех бизза пайда а эцаш ферма болх тоабе а декхарийла ба совхоза, отделене, ферма кулгалхой.

З. ГЕЛИСХАНОВ,
(тха собкор.).

Шоашта дагалаттар кхоачашдеш ба уж

Іалаьмате хоза, исторически ха я вай дахар. Советски Союза Коммунистически парте XXII-ча съездо тІаийцай вай мехка коммунизм хьалъяра йола йоккха Программа.

Вай республикерча къахьегамхоша, деррига советски халкъо а санна, дегаш ураэтта а творчески а къовсам лоаттабу парте Программа кхоачашъяр духьа. Коммунистически хьисапе болх бе а даха а аьнна, парте баь тІахьехам къоабал баь тІаийцар вай республикерча хьехархоша а.

Цу гІулакха цкъарчоа дика хІамаш карагІдаьннад Колхозненское яхача юртарча 11 шера юкъерча школен (директор нов. Ф. М. Юдин) педагогически коллектива.

Ханнахьа ремонт яь даьннад школа чуйола цІенош, классашкара оборудованеш, производственни дешар Іомадара кийчъяьй кабинеташ мастерскеши.

ЛерттІа болх бе йиш хургйолаш школа чуйола цІенош кийчдар — из цхьа гІулакх мара дац. Деша даха ха хьатІакхьаьча деррига бераш школе чу мишта озаргда — из хала а чІоагІа говза вІаштІехьдаккха дезаш а гІулакх да.

Укх шера 1068 бер дагІа цу школе деша. Колхозное яхар йоккха юрт я. Деррига бераш школе чуозара беш бола болх сельсоветерча похозяйственни книжкашкара дІаболабир хьехархоша. Юртах доажъош а даь, бекъабенна хьехархой хІара бераш долча коа чуоттар. Наха хьехам беш хІаранеца къаьстканьста а собранешка а къамаьлаш дир. Цхьабакъда, халонаш дукха нийслора бераш школе чуозача хана. Дуккха дай-ноаной бар шоай бераш деша дахийтара башха сагота боацаш.

Бераш школе чуозара болх дика чакхбаькккхар хьехархоша новкъосташа Самарая, Шаталовас, Панкинас, дуккхача кхычар.

Белгалдаккха дезаш да, нов. Поломисков керте латтача родительски комитето бераш школе чуозаш даь доккха новкъостал. Цу комитета членаша, цхьадолча берий дай болча чу а ухаш, 27 бер къоастадаьд, ха шелъелча деша аха йиш йоацаш дусаргдолча берех. Иштта долча берашта новкъостала аьнна школенна хьожадаьр 266 сом мара дацар. ТІадувха барзкъа доацаш болча дешархоех ахаш мара барзкъашцеи кога гІирсацеи Іалашбулургбацар цу ахчах. ТІаккха комитета членаша новкъосташа Богдановас, Ржевскаяс, Поломисковас лаьрхІар, тика тІара эшаш йола материал а нийца, ворхІлагІча классерча дешархошца цхьана царна тІеханахьа дувхаду барзкъаш де. Говза дора цар из новкъостал. ЦІагІа дагІача берашта ца а телаш, школе даьхкача, тІадувха барзкъа доацача берашта телар цар барзкъаш. Хьехархой коллективо а родительски комитето а иштта болх бар бахьан долаш деррига бераш школе чуэзар.

Берий шоай а безам боагІа хІанз цу школе деша аха. Дешареи кхетамеи болх дика вІаштІехьбаккхар да деррига а. Барт тайна, дика коллектив я хьехархой яр. Соахка беррига хьехархойи дешархойи цхьана вІашагІа а кхийтта Грозне бахар, цига Лермонтова цІерахча театреи теникий театреи программашка хьежар уж. Школе вІашагІъелла художественни самодеятельность я. Къонача хьехархоша И. А. Зинченкос, Л. А. Бебика, Л. Д. Круглаяс дика кулгалду кружокашта. Хьехархочо Круглаяс английски меттала сайре йир 6 классерча дешархошца. Художественни самодеятельносто кастта берий опера оттаергья.

Дог доахилга я, педагогически коллективо дІахо а низ тІабахкийта, творчески къахьегарца вай парте XXII-ча съездо хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдеча доккхий толамаш доахаргхиларга.

І. АБДУРАХМАНОВ,
КПСС Нохч-ГІалгІай обкома Іилма, вузий, школай отдела инструктор.

Колхозникий хьалаш Іалашдара

Грознерча рынкашка продукташ йохкара гІулакх дика леладу Грозненски района «Аргун» яхача, Сунженски района XIX-ча партсъезда, Ленина цІерахча, «Коммунизмага бода никъ» яхача колхозаша, кхычар.

Вай республике юрта боахама продукташ дукхагІа йоахаш хиларах дикка хувцамаш хиннад республика колхозни торговлена юкъе. Продуктай тайпаш а уж шоаш а дукхагІа хиларал совгІа, колхозни рынкашка 1960 шера хиннначарел дикка лохденнад цар маьхаш, масала, хохий, коартолий, кхыйолча продуктай.

Города Грозне рынкашка йохка продукташ хьакхахьара колхозашта доккха новкъостал ду рынкай управлене болхлоша. Укх шера 11 бетта 18 саг вахийтав йохка продукташ яхьаш колхозашта новкъостал де. Из бахьан долаш укх шера соахкарчул коартолаш 300 тонн, ганарий даьтта 30 тонн, хьайбай даьтта 8 тонн дукхагІа денад дохка.

Юрта боахама продукташ йохка рынкашка дукхагІа яра а йохкара а боккха лоархІам болаш хул кердача шера, 1 Мая, Октября цІей долча хана еш йола базараш. Уж къаьстта дика ю городашка Грознеи Гудермесеи. Иштта базараш хулача хана республика колхозашкеи лоалахарча республикашкеи продукташ хьаяра новкъостал де нахи машинаши йохийт, рынкашкара зданеши майдаши дика кийчъю, йолчарел совгІа кхы тІа а моттигаши инвентарьи кийчъю. Цу деношка продукташ дукхагІа хул, цар мах 5—15 процент лохлу.

Республика колхозни торговле материально-техническа база чІоагІъеш доккхий балхаш даьд. Укх шера город Грозне Центральни рынке хьалъяьй павильон, торговлен бахача наха гІулакх дуи 30 предприяти хьалъеш латт; города рынка управлене (директор Берсанов) тІеханахьара кхаьла дола, шин оагІорахьара мах бе йиш йола 10 истол хьадаьд, рынкашка 4,5 эзар метр асфальт йиллай.

Рынок тоаеши 1961 шера ше тІаийца социалистически декхараш кхоачашдеши дика толамаш даьхад города Грозне Къилбаседа рынка коллективо (директор Мусаев, сборщица Баскакова), 2 колхозни рынка коллективо (директор Смирнов, сборщикаш Шарикова, Батаев). Доккхий къахьегама толамаш даьхад город Грозне Центральни рынка сборщикаша Исмаиловас, Симонянца, Рубцовас, кхычар а семилетка кхоалагІча шера задани ханал хьалха кхоачашъе деррига халкъа социалистически яхье юкъе яхача Гудермеса городской рынка коллектива (директор Шельмиев, сборщицаш Вызинцева, Холодова). Ший социалистически декхараш 15 ди хьалха кхоачашдир цо. Семилетка кхоалагІча шера план кхоачашъеш дика толамаш даьхад Ачхой-Мартана, Каргалински, Курчалой, Советски, Урус-Мартана а кхыча а районий рынкаша.

Колхозни торговли дІахо а тоаяра боккха лоархІам болаш я рынкай материально-технически база.

ХІанз Грознерча Центральни рынке хьалъеш латт 100 моттиг йола павильон. 1962 шера цига хьалъе йолаергья 2 павильон. Цар чу хургья тикаш, чайная, почта отделени, наьнеи береи цІа, общественни кхачан а бахача наха гІулакх ду а предприятеш.

Республика колхозни торговле материально-технически база чІоагІъяра наькъаца колхозашеи колхозникашеи шоай совйола продукташ йохка дика хьалаш хилийтарах латт декхар.

А. ШУАИПОВ,
Нохч-ГІалгІай АССР торговле министерства организаце отдела начальник.

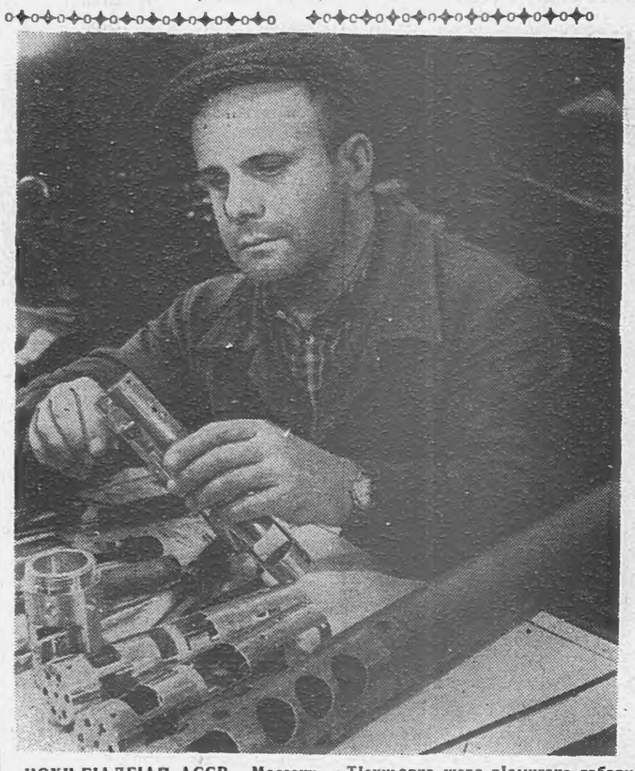

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР. Массехкашу хьалха Грозненски геофизически ремонтно-комплектовочни контора арахийцай инклинометр — скважина забой малагІча хьала тІа я ха а лостам луш бурув тоха а йиш хулийташ йола прибор. Из прибор хьаяьр вар контора технорук И. В. Шевченко.

ХІанз салоІаш ва И. В. Шевченко. Цхьабакъда, творчески къахьегама эстафета цо ший ученикага Г. П. Малюгайга дІаеннай. Цо хьаяь забойни инклинометр а хьокха оттаяьяр СССР халкъа боахама карагІдаьннарий Выставке, Парижа хиннача советски выставке.

ТІехьарча шера зІамигача габаритаца бурув тохара лаьрхІа йола инклинометра конструкци кийчъяьй Георгий Поликарповича. ХІанз яьча УМИ-25 яхача модела — зІамига габарит йолча универсальни инклинометра — дозал хьалхагІа хиннначул нийсса ах кІезигагІа да, 250 градус йІовхал а 1000 атмосферага кхаччалца бола низ а лов цо.

СУРТА ТІА: УМИ-25 яха инклинометр вІашагІйоллаш воалл слесарь-сборщик Г. П. Малюга.

В. БАЙДАЛОВА сурт.

ТАСС фотохроника.

Спортивни сайре хиннай

Дукха ха йоаццаш Нохч-ГІалгІай педагогически институте «УнахцІена а низ болаш а — коммунизмага» яхача темах сайре хилар. Коммунизм хьалъераш хьалкхебара физкультурно-воспитательни болх мел лоархІам болаш ба дийцар института парторганизаце секретаря А. Еськова. Спортивни болх лерттІа дІабахьара хьалхашка латта декхараш белгалдаьхар теории методикеи хьехача хьехархочо Г. Качкольдос.

Сайрене къамаьлаш даь баьннаучул тІехьагІа гимнасташа, акробаташа, борецаша, боксераша, штангисташа шоай дикагІа йола номераш хьахьекхар. ДІахо лыжащца трамплинаш тІара прыжокаш яра техника хьагойташ а «Керда футбольни матч» яха а кинофильмаш хьекхар гулбеннарашта.

ДикагІа болча института спортсменаштеи командаштеи Сийлен грамоташи совгІаташи деннад.

В. ЕФИМЦЕВ,
Нохч-ГІалгІай пединститута 4-ча курса студент.

Ред. зам. Дж. ХАМАТХАНОВ.

КПСС XXII съезда решенеш кхоачашъяра

КПСС XXII съезда материалаш къахьегамхошта шерра дІайовзийтара гІулакх лоархІамера долта а ховш дика вІаштІехьбаькккхаб Курчалоевски районерча культпросветучрежденеша шоай болх. КПСС XXII съезда решенеш дІайовзийтара кІара кІирах цкъазза Іилма-атеистически, деррндунен халкъашта юкъерча гІулакхех, юрта боахама темаех лекцеши докладаши я еш районни культура ЦІагІа.

Культура ЦІагІа каст-каста хул СССР халкъий доттагІленна хетаяь тематически сайренаш, «Лаьтта хьакхолларн, вий-теш даьлеи» яхача темах хаттарийи жопийи атеистически сайренаш. Дика вІаштІехьъяькккай гойтара агитаци. Клубе хьалдийтта плакаташ, лозунгаш да, тайп-тайпарча темаех стендаш кийчъяьй. Масала, «Тха маяхаш», «Фу дийцад парте XXII съезде», «Коммунистически общество — советски халкъа», иштта кхы дуккха а уголок кийчъяьй.

Райбиблиотеке тайп-тайпара книжкаш дешаш 422 саг ва, царех 64 нохчий йоІ а йолаш, хІаьта библиотека чуулла помещени цІена а йоагІаш йола порядок йолаш а я. Дика вІаштІехьдаькккад библиотека заведующе нов. Бекмурзаевас КПСС XXII съезда материалаш дІайовзийтара гІулакх. Цу гІулакхо библиотека болхлоша каст-каста Ленина цІерахча колхоза бригадашка, шурийтоварни ферме, ПТФ, тайп-тайпарча предприятешка а ухаш керда газеташи журналаши деш, вай мехка а доазол дехьарча мехкашка а латта гІулакхаш дувцаш беседаш ю, цул совгІа, лелаш тайп-тайпара литература тІадолаш книгопередвижкаш я, хІара бетт-бетта кердадарашца эрга а йоахаш.

Майр-Туперча XX партсъезда цІерахча колхоза клубе а каст-каста хул юрта боахаме хьалха латтараш вІашагІбетталуш тематически сайренаш, тайп-тайпарча темаех лекцеш еш. 31 саг чу а воагІаш, царех ворхІ йоІ нохчий а йолаш художественни самодеятельноста коллектив я клубе вІашагІтеха. Дика вІаштІехьбаькккхаб цигарча библиотека болх а.

ХІара бетта массехказа еш Бачи-Юртарча «Путь к коммунизму» яхача колхоза клубе (заведуюши М. Якубов) КПСС XXII исторически съезда материалаш дІайовзийташ тайп-тайпарча темаех лекцеши докладаши, юрта боахаме хьалха латтараш вІашагІбетталуш, хаттарийи жопийи, иштта кхыйолеи сайренаш хул. Юрта боахама къахьегамхой паччахьалкхен плани социалистически декхараш кхоачашдара тІахьехаш лозунгаши плакаташ да, производстве хьалха латтараш хьагойташ Сийлен доска да, красни уголок вІаштІехьъяькккай. Хан-ханнахьа клубе художественни, документальни, Іилма-популярни, хроникально-документальни, тайп-тайпара кинофильмаш хьокх. Цудухьа цар вІаштІехьдоал хІара бетта план тІехкхоачашъе. Цул совгІа клубе вІашагІтехача художественни самодеятельни коллективо цІей долча деношка концерташ утттаду. Концерт доладалалехьа массайолча хана лекцораша-активисташа съезда материалаш дІайовзийтара хьакъехьара лекцеш еш, беседаш ю.

Из болх къаьстта дика лелабу лектора, медицински болхлочо А. Дмитринас. Клубе гулбеннараша дІакхетаергйолча тайпара еш цо лекци е беседа. Цудухьа массанеша сий ду цун.

Клубера гойтара агитаци кийчъеча чІоагІа новкъостал ду клубе керда вІашагІъеллача (председатель нов. Саидов) общественни совето.

Цхьабакъда, культпросветучрежденей балха юкъе кхоачамбоацараш а да.

Геттара мела лелабу художественни самодеятельни коллективаша КПСС XXII съезда материалаш дІайовзийтара болх. Республикански кхоалагІа смотр чакхъяьнначул тІехьагІа денз дукхагІа йолча клубашка художественни самодеятельноста болх боагІача тайпара лелаш бац. Геттара кІезига ба, цхьаццайолча клубашка вІалла а бац, художественни самодеятельносте нохчий мехкарий. Кхыметтел районни культура ЦІагІа вІашагІъеллача самодеятельни коллективе а кхоъ йоІ мара яц. КІезига ух нохчий кхалнах кино. Культурни вахаре уж чуозара цхьаккха тайпара беш болх бац. Художественни самодеятельни коллективай репертуараш моттигерча темаех йолча материалашца эргаяьхаяц.

ДІахо йодача хана беррига болх сихагІа тоабе беза культпросветучрежденей кулгалхоша.

Т. УЖАХОВА.

СЕРДАЛО

4-гІа оагІ. 28 декабрь, 1961 шу.

Тахан кинотеатрашка

Челюскинций цІерахча кинотеатре

Йоккха зал — **«Новкъара къовсам»** (2-гІа сери).
Долалу: 10, 12, 2, 4, 6, 8, 10.

№ 1 йола зІамига зал—**«Новкъара къовсам»** (2 сери цхьана).
Долалу: 8.30, 12.10, 3.50, 7.30.

№ 2 йола зІамига зал—**«Гулящая»**.
Долалу: 9, 1, 5, 9.

«Ялсмалара белам».
Долалу: 11, 3, 7.

№ 3 йола зІамига зал — **«Новкъара къовсам»** (2-гІа сери).
Долалу: 9.30, 11.30, 1.30, 3.30, 5.30, 8.15, 10.15.

«Родина» яхача кинотеатре

«Новкъара къовсам».
Долалу: 9, 11, 1, 3, 5. 15, 7.10, 9.

«Африка бердашка». ДІаьхдаь сеанс.
Долалу: 9.

29-ча декабре денз **«Шин пхьагилга тІехьа»**.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦІеча фронтовикий улица, 15, Телефонаш: редактора зам. — 2-07-01; бехктокхама секретара — 2-45-48, партийни вахарен, экономикан, письмойи отделий — 2-25-72; корректорске — 2-30-91;

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48, отделов партийной жизни, экономики и писем — 2-25-72; корректорской — 2-30-91.

1918 шерарча 11-ча августа цІерах йола типографи, г. Грозный, Революце проспект, 30/3.

Типография имени 11 августа 1918 года, г. Грозный, проспект Революции 30/3.

СФ03171. Заказ № 7016